

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้เป็นการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เพื่อตอบปัญหาการวิจัยว่า ละครเรื่อง แดจังกึม (จอมนางแห่งวังหลวง) สะท้อนภาพโครงสร้างระบบชายเป็นใหญ่ของเกาหลีใต้ และเสนอ บทบาทของผู้หญิงอย่างไร ละครเรื่องนี้เข้าไปสั่นคลอนความเชื่อ ค่านิยม และ โครงสร้างระบบชาย เป็นใหญ่ของเกาหลีใต้จากค่านิยมลัทธิขงจื้อเดิมหรือไม่ ตลอดจนมีแนวคิดสตรีนิยมร่วมสมัยหรือมี การนำเสนอแนวทางการปลดปล่อยผู้หญิงจากการเป็นรองอย่างไร โดยมีกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ ใช้ประกอบการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้ คือ

1. แนวคิดเรื่องบทบาทของสื่อ
2. แนวคิดการวิเคราะห์ตัวละคร
3. แนวคิดและทฤษฎีสัญวิทยา
4. แนวคิดและทฤษฎีสตรีนิยม
5. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมเกาหลีใต้

ระเบียบวิธีการวิจัยแยกวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. วิเคราะห์โครงสร้างระบบชายเป็นใหญ่ และวิเคราะห์การเข้าไปสั่นคลอนระบบชายเป็น ใหญ่ในประเด็นการเมืองเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ในครอบครัว และวิทยาศาสตร์ ใช้กรอบแนวคิด วัฒนธรรมเกาหลีใต้และสตรีนิยมเป็นหลัก

2. วิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในละคร และวิเคราะห์กระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ ของตัวละครเอก “แดจังกึม” โดยใช้กรอบแนวคิดสตรีนิยมและแนวคิดสัญวิทยาเป็นเครื่องมือใน การวิจัย ด้วยเทคนิคแบบ Function และ Sequence ตามแนวคิดของ Vladimir Propp (1968) และใช้ เทคนิคการวิเคราะห์แบบ Binary Opposition ค้นหาลักษณะของแนวคิดสตรีนิยมร่วมสมัย⁴⁶

---

⁴⁶ ดูรายละเอียดหน้า 45-46

2.1 แนวคิดบทบาทของสื่อ

Susannah Wilson (1981, อ้างถึงใน นันดา, 2541: 14-15) ประมวลแนวทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาของสื่อประเด็นระหว่างผู้ชายและผู้หญิง กับสภาพการณ์ในโลกที่เป็นจริงโดยใช้แนวคิดเรื่องบทบาทของสื่อเป็นเกณฑ์ซึ่งจะแบ่งประเภทได้เป็น 3 แบบ คือ

1. การมองว่าสื่อมวลชนมีบทบาทเป็นกระจกสะท้อนภาพความจริงที่เกิดขึ้น ซึ่งข้อสรุปประการหนึ่งที่ S. Wilson กล่าวไว้ก็คือ คงจะไม่มีมีความสำคัญอย่างตรง ๆ (direct relation) ระหว่างโลกแห่งความเป็นจริงกับภาพสะท้อนในสื่อ ทั้งนี้เนื่องจากข้อเท็จจริงที่ว่ากระบวนการสร้างสรรค์ผลงานสื่อมวลชนนั้นเกิดมาจากบุคคลหลายฝ่ายที่มีทัศนคติและอุดมการณ์แตกต่างกัน

2. การมองว่าสื่อมวลชนมีบทบาทเป็นตัวตอกย้ำ (reinforce) แบบอย่างค่านิยม ความคิดและความเชื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม ในแง่นี้ บรรดาภาพต่าง ๆ ที่ปรากฏในสื่อก็จะจะเป็นภาพที่ถูกคัดเลือกแล้วให้เป็นแต่ภาพที่สังคมต้องการจะส่งเสริมสนับสนุนเท่านั้น กล่าวคือ สื่อมวลชนจะทำหน้าที่เหมือนสถาบันทางสังคมอื่น ๆ คือเป็นตัวแทนในการอบรมบ่มเพาะให้สมาชิกสังคมเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม (agents of socialization)

3. มองว่าสื่อมวลชนมีบทบาทในการเป็นกลไกแห่งการเปลี่ยนแปลงสังคม (Social Change) สามารถนำเสนอแบบอย่าง ค่านิยม แนวคิด และความเชื่อใหม่ ๆ ที่จะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทั้งระดับแนวคิด และการกระทำในสังคมได้ อย่างไรก็ตาม S. Wilson ตั้งข้อสังเกตว่าสื่อมวลชนที่มีขนาดใหญ่ทั่ว ๆ ไป เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ มักจะเล่นบทบาทนี้ไม่ค่อยได้เพราะกลไกการควบคุมต่าง ๆ ของสังคมทำให้มักมีเนื้อหาในแง่อนุรักษ์นิยมเป็นส่วนใหญ่ (หรืออย่างมากที่สุดก็แค่ปฏิรูป) นอกจากนี้ผู้รับสารก็ยังมีกระบวนการเลือกรับสารอีกด้วยซึ่งอาจจะไม่เลือกรับรู้ด้านที่ก้าวหน้าแปลกใหม่ของเนื้อหาที่เป็นได้ มักจะเลือกรับสื่อเฉพาะกิจที่มีเป้าหมายจะเปลี่ยนแปลงแนวคิดและแนวทางปฏิบัติแบบเก่าอย่างแน่ชัด มากกว่าจะสร้างผลกระทบเรื่องการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเห็นผลจริงจัง

การวิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในละครโทรทัศน์แดจังกึม ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดบทบาทของสื่อโดย Susannah Wilson มาประยุกต์ทั้ง 3 บทบาทด้วยกัน คือ

1. ละครเรื่องแดจังกึม (จอมนางแห่งวังหลวง) เป็นกระจกเงาสะท้อนภาพสังคม
2. โครงสร้างระบบชายหญิงและบทบาทของผู้หญิงในการตอกย้ำแบบอย่าง ค่านิยม และความคิดเก่า ๆ เกี่ยวกับผู้หญิง โดยเสนอภาพบทบาทของผู้หญิงที่คัดแล้วให้เป็นภาพที่สอดคล้องกับความเชื่อของสังคมเป็นภาพที่แสดงให้เห็นว่า “ผู้หญิงยังคงด้อยกว่าชาย”
3. บทบาทของผู้หญิง และกระบวนการประกอบสร้างอัตลักษณ์ของ “แดจังกึม” เป็นกลไกแห่งการเปลี่ยนแปลงสังคมโดยเสนอแนวคิดเก่า ๆ เกี่ยวกับผู้หญิง ซึ่งเป็นภาพที่อาจก่อให้เกิดความ

เคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงทั้งด้านแนวคิด และการกระทำของผู้หญิงในสังคมไทย เป็นภาพที่แสดงให้เห็นว่า “ผู้หญิงมีความเท่าเทียมกับชาย”

2.2 แนวคิดการวิเคราะห์ตัวละคร

ความคิดตัวละครเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงยากจนกว่าจะมีเหตุผลเพียงพอ ที่จะเปลี่ยนแปลง ตัวละครที่ดีจะมีความคิดเป็นของตัวเอง ซึ่งสิ่งที่จะมากำหนดความคิด และจิตใจของตัวละครนั้นอยู่ที่ ภูมิหลังของตัวละคร เช่น ชีวิตวัยเด็ก การศึกษา และฐานะความเป็นอยู่ ส่วน พฤติกรรมของตัวละคร จะเป็นผลอันเกิดขึ้นโดยตรงจากความคิด และทัศนคติของตัวละคร เช่นตัวละคร และคุณสมบัติของตัวละคร เป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีักได้รับการนำมาวิเคราะห์ถึงอยู่เสมอ สามารถจำแนกตัวละครโดยแบ่งตามคุณสมบัติของตัวละครได้ 2 ชนิดคือ

1. ตัวละครผู้กระทำ คือ ตัวละครที่มีลักษณะเข้มแข็ง พึ่งพาตัวเองได้ ไม่ถูกคุกคามหรือครอบงำจากผู้อื่นได้ง่าย ส่วนใหญ่มีเป้าหมายและมีการตัดสินใจเป็นของตัวเอง ตัวละครชนิดนี้โดยมากเป็นตัวละครที่มีการศึกษาดี และมักเป็นเพศชาย

2. ตัวละครผู้ถูกกระทำ คือ ตัวละครที่มีลักษณะอ่อนแอ ต้องพึ่งพาผู้อื่นหรือต้องอยู่ภายใต้การดูแลหรือควบคุมของตัวละครอื่น ตัวละครผู้ถูกกระทำส่วนใหญ่มักเป็นผู้ด้อยการศึกษา มีฐานะหรือสถานะต่ำด้อย โดยมากเป็นผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย

โครงเรื่องเป็นการลำดับเหตุการณ์หรือพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องซึ่งเหตุการณ์หรือพฤติกรรมนั้นจะมีการพัฒนาขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเรื่องราวในชีวิตตัวละคร

ปริญญา เกื้อหนู (2537: 24) ให้ความเห็นว่า ความขัดแย้งเป็นองค์ประกอบของตัวละคร คือความเป็นปรีภัยต่อกัน หรือความไม่ลงรอยในพฤติกรรม การกระทำ ความคิด ความปรารถนา หรือความตั้งใจของตัวละครในเรื่อง ซึ่งความขัดแย้งสามารถแบ่งได้ 3 ประเภทคือ

1. ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน คือการที่ตัวละครสองฝ่ายไม่ลงรอยกัน แต่ฝ่ายต่อต้านกัน หรือพยายามทำลายล้างกัน เช่นการรบของทหารสองฝ่าย หรือการทำศึกระหว่างสองตระกูล

2. ความขัดแย้งภายในจิตใจ เป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายใน ตัวละครจะมีความสับสนหรือยุ่งยากลำบากใจในการตัดสินใจเพื่อกระทำกรอย่างที่ดี เช่น ความขัดแย้งกับสำนึกที่รับผิดชอบ หรือความรู้สึกขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ทางสังคม

3. ความขัดแย้งระหว่างคนกับสังคม เป็นความขัดแย้งที่ตัวละครจะต้องต่อสู้เพื่อจะเอาชนะในการทำประโยชน์เพื่อสังคม

4. ความขัดแย้งระหว่างคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นความขัดแย้งที่ต้องต่อสู้กับธรรมชาติที่อยู่เหนือการควบคุม

สำหรับในการศึกษาข้อขัดแย้งในภาพยนตร์ คล็อด เลวี สเตร้าส์ (Claude Levi-Strauss, 1955: 423-444, อ้างถึงใน ฉลองรัตน์ ,2539: 14) เสนอให้แบ่งข้อขัดแย้งหรือ Binary Oppositions ซึ่งเป็นแนวคิดที่ตั้งอยู่บนความเชื่อพื้นฐานที่ว่ามนุษย์สามารถเข้าใจโลกโดยการแบ่งสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนๆ เพื่อเปรียบเทียบกัน เช่น แผ่นดินกับมหาสมุทร ผู้หญิงกับผู้ชาย เป็นต้น โดยจะแบ่งกลุ่มออกเป็นสองหมวด แต่ละหมวดจะมีความขัดแย้งกัน เช่น ผู้ชาย และผู้หญิง ,แข็งแรง และอ่อนแอ , ใช้เหตุผล และใช้อารมณ์ ,เชื่อถือได้ และเชื่อถือไม่ได้ เป็นต้น เมื่อนำเอาวิธีการแบ่งข้อขัดแย้งมาศึกษาจะช่วยให้เรามองเห็นความขัดแย้งในภาพยนตร์กระจ่างขึ้น

2.3 แนวคิดและทฤษฎีสัญวิทยา (Semiology)

โรล็องด์ บาร์ต (Roland Barthes) เสนอแนวคิดในการวิเคราะห์ความหมายแฝงในการติดต่อสื่อสารไว้ 2 ลักษณะ ประกอบด้วย

1. ความหมายโดยอรรถ (Denotative meaning) เป็นความหมาย ที่เข้าใจตามตัวอักษร และมักจะเป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันโดยส่วนใหญ่ เช่น ความหมายที่ถูกรวบรวมไว้ในพจนานุกรม เช่น คำว่า “แมว” ก็จะหมายถึงสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมมีสี่ขา มีลักษณะคล้ายเสือแต่ตัวเล็กกว่า เป็นต้น

2. ความหมายโดยนัย (Connotative meaning) เป็นความหมายที่ถูกสร้างขึ้น และเชื่อมโยงลงไปอีกชั้นหนึ่ง มีลักษณะเป็นความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงเฉพาะของกลุ่มคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เช่น เมื่อพูดถึง “แมว” คนอียิปต์ก็จะนึกถึงเทพเจ้าที่คอยปกป้อง และดูแลความสงบสุข ดังนั้นแมวในความหมายของคนอียิปต์จะเป็นมากกว่าสัตว์เลี้ยงสี่เท้าที่คล้ายเสือ เพราะแมวมีฐานะที่คนอียิปต์นับถือเยี่ยงร่างจำลองของเทพเจ้า เป็นต้น

วิชา สันทนาประสิทธิ์ (2544: 22) สรุปรูปแบบการวิเคราะห์ในเชิง Paradigmatic และ Syntagmatic มาใช้วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอของภาพยนตร์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์แบบ Diachronic/Syntagmatic การวิเคราะห์ในรูปแบบนี้จะเน้นลำดับ หรือ ช่วงระยะเวลาของเหตุการณ์ หรือการปรากฏของสัญญาณซึ่งมักจะพบกันมากในโครงสร้างของการเล่าเรื่อง (narration) ทั้งนี้เพราะเรื่องเล่าที่ดีจะต้องกำหนดขั้นตอนของเหตุการณ์เอาไว้อย่างแน่ชัด หากสลับขั้นตอนกัน ความหมายก็จะเปลี่ยนแปลงไป Vladimir Propp (1968) ได้ทำการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในบรรดนิทานพื้นบ้านรัสเซีย และได้เกณฑ์ในการสรุปโครงสร้างของการเล่าเรื่อง 2 อย่าง คือ Function หรือ การกระทำตามบทบาทหรือเรื่องราว และ Sequence ซึ่งก็คือ ขั้นตอนของ Function ตามลำดับก่อนหลังที่ถูกรวบรวมโครงสร้างเอาไว้แน่นอนแล้ว ในลักษณะเช่นนี้จะเป็นการวิเคราะห์ตามลำดับเหตุการณ์แห่งการกระทำของตัวละคร

2. การวิเคราะห์แบบ Synchronic/Paradigmatic De Saussure ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์ในแบบนี้ว่าเป็น “การหาแบบแผนที่ซ่อนเร้นของกลุ่มตรงข้าม และสร้างความหมายขึ้นมา” (hidden pattern of opposition) ในการศึกษาแบบนี้ จะมุ่งเน้นศึกษาถึงความสัมพันธ์ที่เกิดจากคู่ตรงข้าม (binary opposition) เช่น ขาว-ดำ ,สวย-น่าเกลียด ,พระเอก-ผู้ร้าย ,นางเอก-ตัวอิจฉา เป็นต้น ซึ่งการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ในรูปแบบนี้จะทำให้เข้าใจความหมายแฝงเร้นในระดับลึก (latent meaning) ที่ซ่อนอยู่ในตัวบทได้ชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะความขัดแย้งมักจะทำให้มองเห็นข้อแตกต่างที่นำไปสู่ความเข้าใจในความหมายของสัญลักษณ์ดังกล่าวมากยิ่งขึ้น เช่นถ้าหากไม่มีลักษณะขั้วสวนทางเพศของนางอิจฉา ความรักนวลสงวนตัวของนางเอกก็จะดูไม่มีความหมายใด ๆ ต่อเรื่องเลย เป็นต้น

2.4 แนวคิด และทฤษฎีสตรีนิยม (Feminist)

แนวคิดสตรีนิยม คือ ความพยายามวิพากษ์วิจารณ์ และปรับปรุงสถานภาพที่เสียเปรียบของผู้หญิงที่สัมพันธ์กับผู้ชายภายใต้สถานการณ์ทางวัฒนธรรมเฉพาะหนึ่ง ๆ เนื่องจากเชื่อว่าผู้หญิงถูกปฏิบัติอย่างเลวร้าย และได้รับความทุกข์ทรมานจากระบบสังคมที่ไม่เป็นธรรม เพียงเพราะเกิดเป็นเพศหญิง จึงต้องกระทำการบางอย่างเพื่อแก้ไขสิ่งที่เบียดเบียนของผู้หญิง แปรเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางสังคม วิเคราะห์ถึงความเป็นรอง และหาหนทางเปลี่ยนแปลงสภาพนี้โดยจัดระดับความสูงต่ำทางเพศเสียใหม่เพื่อสร้างความเท่าเทียมทางสังคม ในนามของผู้ที่มีมนุษยธรรมเดียวกัน และเคารพในความแตกต่างของกันและกัน

แนวคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน (Radical Feminist) ต้องการเปลี่ยนแปลงที่ระบบโครงสร้างซึ่งในความเป็นจริงนั้นไม่ยากที่จะทำได้ ภายหลังจากนี้มีแนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Cultural Feminist) ที่ค่อยๆ และให้ความสนใจเพิ่มเติมเรื่องความเป็นตัวตนของผู้หญิง การยกย่องเชิดชูคุณค่าของผู้หญิง และการสร้างอัตลักษณ์ของผู้หญิงขึ้นมาเองจะสนใจการเปลี่ยนแปลงที่ตัวตนของผู้หญิงซึ่งจะเป็นเส้นทางสู่การเปลี่ยนแปลงที่ตัวระบบดังที่สายถอนรากถอนโคนคิด สิ่งที่นักสตรีนิยมทั้งสองสายนี้วิเคราะห์คือ สังคมจัดผู้คนออกเป็นประเภทต่าง ๆ บนฐานความเป็นเพศ สร้างขึ้น ดำรงอยู่ และสืบทอดต่อไปอย่างไรในชีวิตประจำวัน โดยผ่านสถาบันทางสังคมสำคัญ ๆ เช่น ครอบครัว การเมือง จารีตประเพณี เมื่อสตรีนิยมสายวัฒนธรรมเชิดชูคุณลักษณะของผู้หญิงจึงเกิดแนวคิดสตรีนิยมสายนิเวศตามมานั้นคือ ผู้หญิงควรมีจุดยืนร่วมกันธรรมชาติสร้างวัฒนธรรมของผู้หญิงขึ้นมาเองให้เทียบเท่าวัฒนธรรมของผู้ชายในท้ายที่สุด สิ่งที่นักสตรีนิยมทั้ง 3 สายนั้นคิดตรงกันคือ มนุษย์ไม่ได้เกิดมาเป็นชาย และหญิงโดยกำเนิดแต่กลายเป็นเพศในภายหลังเนื่องจากการขัดเกลาทางสังคมวัฒนธรรม

2.4.1 แนวคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน (Radical feminist)

ซีโมน เดอ โบวัวร์ (Simone de Beauvoir, 1908-1986: อ้างถึงใน ลักษณะวัตต์ ,2544: 27-33) นักสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน (Radical feminist) เขียนหนังสือเรื่อง “เพศที่สอง” ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิงและความเป็นเพศหญิงว่า “ผู้หญิงไม่ได้เกิดมาเป็นผู้หญิงแต่แรก แต่กลายเป็นผู้หญิงในภายหลัง” กระบวนการทางสังคมเป็นผู้ขัดเกลาและอบรมเด็กหญิงและเด็กชายให้แตกต่างกัน กำหนดบทบาททางสังคมให้แต่ละเพศมีการแบ่งงานกันทำ ผลที่เกิดขึ้นคือ ผู้หญิงและผู้ชายอยู่ในฐานะที่ไม่เท่าเทียมกันโดยผู้หญิงจะตกเป็นฝ่ายที่ด้อยกว่าชายเสมอ ซีโมนมองว่าสาเหตุที่ผู้หญิงด้อยกว่าชาย

1. ผู้หญิงเป็นผู้ถูกกระทำโดยผู้ชาย (passive) เช่น ลักษณะอ่อนแอ ต้องพึ่งพาผู้อื่น ไม่เสรี ไม่เท่าเทียม ด้อยกว่า เป็นรอง และต้องตกอยู่ภายใต้ผู้อื่น เพราะผู้ชายเป็นผู้กระทำ และควบคุม

2. ผู้หญิงถูกนิยามความเป็นหญิงโดยผู้ชาย ให้ความเป็นอยู่นั้นขึ้นอยู่กับชาย และสัมพันธ์กับการมีอยู่ของผู้ชายในขณะที่ผู้ชายไม่ได้ถูกนิยามด้วยความเป็นชาย และการนิยามนั้นอิสระโดยที่ไม่จำเป็นต้องสัมพันธ์กับผู้หญิงเลย

3. ผู้หญิงถูกผู้ชายมองว่าเป็นอื่น (the others) ไม่มีแม้แต่โอกาสกำหนดความหมาย และเอกลักษณ์ให้กับตัวเองในฐานะที่เป็นผู้กระทำบ้าง ถูกลดฐานะลงเป็นเพียงผู้ถูกกระทำ เป็นวัตถุทางด้านเศรษฐกิจ จิตใจ และทางเพศ ซึ่งมีผู้ชายเป็นผู้กระทำเสมอมา โดยที่ผู้ชายได้พัฒนาเสรีภาพของเขาให้อยู่เหนือฝ่ายหญิงโดยปฏิบัติต่อหญิงในฐานะผู้อื่นหรือสิ่งอื่น

ด้วยเหตุนี้ผู้หญิงที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ จึงมักหนีไม่พ้นปัญหาที่เกิดจากภาวะความเป็นสองเพราะมีฐานะเป็นผู้หญิงกำกับอยู่ จึงต้องจำใจทำตัวให้มีความเป็นผู้หญิง หรือเป็นสิ่งที่ไม่มีบทบาทในสังคมชาย ที่สำคัญคือไม่สามารถปฏิเสธบทบาทที่สังคมกล่าวหาว่าเป็นธรรมชาติของผู้หญิงโดยไม่ให้เกิดปัญหาถูกตำหนิ หรือไม่มีความขัดแย้งกับคุณค่าที่ผู้ชายกำหนดไว้ได้เลย และการที่ผู้หญิงถูกลดทอนคุณค่าทางสังคมลงนั้นมีสาเหตุสำคัญเบื้องต้นจากสถาบันครอบครัว คือ

1. รูปแบบความรักของผู้หญิงและผู้ชาย ผู้ชายจะมองว่าความรัก คือ หน้าที่ส่วนผู้หญิงมองว่าความรักคือชีวิตทั้งชีวิต จึงไม่อยู่บนพื้นฐานความเสมอภาค แต่อยู่บนพื้นฐานการเอาเปรียบผู้หญิงเป็นกับดัก และข้ออ้างที่ใช้อธิบายความยินดีถูกเอาเปรียบ ความรักที่เท่าเทียมจึงต้องเป็นความรักที่ต่างฝ่ายต่างมีเสรีภาพทางความคิดและการกระทำ มีความเสมอภาคระหว่างเพศทั้งสอง

2. การแต่งงานและความเป็นภรรยา เป็นการสูญเสียความเป็นอิสระที่แต่ละคนพึงมี และทำให้ชีวิตคู่เป็นเพียงเรื่องของสิทธิ และหน้าที่ที่ชายและหญิงจะต้องปฏิบัติ แทนที่จะเป็นการร่วมชีวิตระหว่างผู้ที่เสมอภาค การแต่งงานทำให้วิถีชีวิตผู้หญิงปิดตายอยู่กับการดูแลบ้านและครอบครัว ผู้หญิงจะถูกจำกัดให้อยู่กับความซ้ำซากจำเจ ชีวิตการแต่งงานที่เท่าเทียมจึงควรเป็นการอยู่ร่วมกัน

ด้วยความรักเอื้อเฟื้อซึ่งกัน ที่ต่างฝ่ายต่างก็ไม่สูญเสียความเป็นอิสระที่จะพัฒนาตนเองและมีสิทธิ์มีเสียงในการกำหนดความสัมพันธ์และวิถีทางชีวิต

3. การอบรมเลี้ยงดูลูกและความเป็นแม่ แม้จะเป็นไปตามสภาพทางชีวภาพและเป้าหมายในทางสรีระของผู้หญิง แต่ก็ไม่ได้เป็นแก่นทั้งหมดของชีวิตผู้หญิงหรือหน้าที่หลักเพียงหน้าที่เดียวในชีวิต ผู้หญิงควรสมัครใจที่จะมีอิสระในการตัดสินใจมีลูก สนับสนุนการคุมกำเนิด และให้ผู้หญิงที่ไม่ต้องการมีลูกทำแท้งอย่างถูกกฎหมาย การเป็นแม่ไม่ได้เป็นสิ่งที่ถือว่าเป็นสิ่งที่ดีเลิศที่สุด และการจะถือว่าเป็นมารดาเปรียบได้กับมงกุฎแห่งชีวิตก็ไม่ใช่เช่นกันหากผู้เป็นแม่ไม่มีความสุข ไม่ได้เลือกที่จะเป็นแม่ด้วยความต้องการของตนอย่างแท้จริง

การต่อสู้เพื่อความเสมอภาค และเสรีภาพของผู้หญิงสำหรับ ซิโมน เดอ โบวัวร์ สรุปได้ว่า ผู้หญิงควรรวมตัวกันเป็นปีกแผ่นเพื่อเรียกร้องสิทธิมนุษยชน สถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงจะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไม่ได้โดยหากไม่เปลี่ยนแปลงค่านิยมทางสังคมให้ผู้หญิง และผู้ชายมีโอกาสทำกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างเสมอภาคกัน ต้องเปลี่ยนแปลงที่โครงสร้างสังคมครอบครัว ผู้หญิงควรปลดปล่อยตัวเองจากความเป็นรองด้วยวิธีการต่อไปนี้ คือ

1. จะต้องมียาชีพหรือทำงานนอกบ้าน เพราะถือเป็นเงื่อนไขแรกของการที่จะทำให้บุคคลเป็นอิสระทางเศรษฐกิจและด้านอื่นๆ ตามมา การมีงานทำและมีรายได้จะทำให้ผู้หญิงสามารถพึ่งพาตัวเองได้ เลี้ยงดูลูก และรับผิดชอบชีวิตตัวเองได้ ลักษณะเช่นนี้ถือเป็นการเปลี่ยน โครงสร้างสังคม

2. ยืนหยัดถึงควมมีอิสระของตนเอง ในการนิยาม กำหนด ให้เอกลักษณ์ และความหมายแก่ตนเองในฐานะที่เป็นคนที่มีอิสระ โดยลุกขึ้นมาเคลื่อนไหวต่อสู้เปลี่ยนแปลงตนเองจากสภาพที่เป็นเพียงวัตถุให้กลายเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เลือกทำในสิ่งที่ผู้ชายสามารถทำได้มากกว่าเลือกทำตามธรรมชาติที่แท้จริงตามสรีระของตนเองทั้งหมด ลักษณะเช่นนี้คือ การเปลี่ยนการตกเป็นวัตถุสิ่งของในสังคมให้กลับมาเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์

ปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงด้อยกว่าชายคือมาจากครอบครัวและค่านิยมในการทำงาน ปัญหาของผู้หญิงจึงเป็นการประสานหน้าที่ในการเป็นแม่เพื่อดำรงเผ่าพันธุ์มนุษย์ กับการมีส่วนร่วมในการเป็นแรงงานที่สร้างสรรค์ให้กลมกลืนกัน ในกรณีที่ไม่สามารถทำได้ผู้หญิงก็จำต้องเลือกเอาระหว่างงานบ้านกับงานนอกบ้าน ต้องเลือกเอาระหว่างการรับใช้ครอบครัวกับการใช้แรงงานเพื่อสังคม (ลักษณะ วัต, 2541: 27-33)

สรุปคือ แนวคิดเกี่ยวกับสตรีในทัศนะของ ซิโมน เดอ โบวัวร์ คือ ผู้หญิงและผู้ชายมีความแตกต่างทางสรีระเป็นความแตกต่างกันทางธรรมชาติ แต่ไม่ยอมรับว่าธรรมชาติ “ความเป็นหญิง” และ “ความเป็นชาย” นั้นมีอยู่จริงหรือคิดตัวมาตั้งแต่เกิด การอบรมเลี้ยงดูเด็กผู้หญิง และเด็กผู้ชายให้แตกต่างกันต่างหาก ที่มีบทบาทในการกำหนด และสร้างสภาพแห่งความเป็นหญิงกับความเป็น

ชาย สังคมมีอิทธิพลเหนือเด็กทั้งหญิงและชายอย่างชัดเจน เพราะสังคมได้หล่อหลอมเด็ก ๆ ตั้งแต่วัยทารกให้เป็นไปตามความประสงค์ของวัฒนธรรมในสังคม ความแตกต่างระหว่างผู้หญิงและผู้ชายที่ถูกหล่อหลอมขึ้นมาตัวเอง เป็นสาเหตุให้ผู้หญิงต้องตกเป็นฝ่ายเสียเปรียบอยู่ตลอดเวลา การที่ผู้หญิงส่วนใหญ่ไม่คิดที่จะต่อสู้เพื่อความเสมอภาคนั้น เป็นเพราะทัศนคติและค่านิยมของสังคมได้ฝังรากลึกมากจนทำให้ผู้หญิงยอมรับสถานภาพที่ต่ำต้อยของตน สำหรับการต่อสู้เพื่อความเสมอภาคในทัศนะของซิโมน ผู้หญิงต้องต่อสู้เพื่อผู้หญิงด้วยกัน ไม่ใช่เพื่อเข้าไปยึดตำแหน่งหน้าที่ของผู้ชาย แต่เพื่อเปลี่ยนแปลงสถานภาพของผู้หญิงส่วนใหญ่เพื่อให้การกดขี่ การเอารัดเอาเปรียบ และการเลือกปฏิบัติต่อผู้หญิงหมดไปจากสังคม ตลอดจนเพื่อให้ผู้หญิงได้มีโอกาสในสังคมในฐานะมนุษย์คนหนึ่งอย่างเต็มภาคภูมิเท่าเทียมกับผู้ชาย

สตรีนิยมสายถอนรากถอนโคนมองว่าที่มาของการกดขี่ผู้หญิง มาจากโครงสร้างระบบชายเป็นใหญ่ เนื่องจากความเชื่อ ค่านิยมทางสังคม และบทบาททางการเมืองของชายที่อยู่เหนือบทบาทของผู้หญิงตลอดมา การครอบงำของเพศชายที่ไม่ได้หมายถึงการครอบงำในแง่ของปัจเจกหรือกลุ่มผู้ชายเหนือผู้หญิง แต่เป็น โครงสร้างการครอบงำที่เป็นระบบการให้คุณค่าของลำดับชั้นสูงต่ำที่ฝังอยู่ในสังคม นั่นคือ การให้คุณค่าแก่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ชาย และความเป็นชายมากกว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิง และความเป็นหญิงทั้งหมดทุกอย่าง

ระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) หมายถึง ระบบที่มีการประเมินคุณค่าของผู้ชายให้สูงกว่าผู้หญิง เป็นทัศนคติที่ครอบงำ และมีอิทธิพลอย่างมากเหนือความเป็นไปในสังคม ผลคือผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายเสียเปรียบ และถูกกำหนดบทบาทให้สนองความต้องการของสังคม ที่มีผู้ชายเป็นผู้นำมากกว่าที่จะคำนึงถึงโอกาสและความก้าวหน้าของผู้หญิงเอง ผู้หญิงถูกตัดทอนโอกาสที่จะพัฒนาความสามารถ และความรอบรู้ของตน จึงทำให้ผู้หญิงไม่สามารถยกระดับสถานภาพของตนเพื่อโอกาสที่ดีกว่าผู้ชายในสังคมได้ง่ายนัก (ธีรนาถ ,2542: 48, อ้างถึงใน จุฑารัตน์ ,2546: 15)

เคท มิลเลต (Kate Millet, อ้างถึงใน วารุณี ,2545: 90) นักสตรีนิยมสายถอนรากถึงโคนที่เน้นการศึกษา การเมืองเรื่องเพศ เสนอว่าระดับสูงต่ำของชาย และหญิงเกิดจากการเมืองเรื่องเพศ หรือความสัมพันธ์ของโครงสร้างอำนาจ มีลักษณะดังต่อไปนี้ คือ

1. การที่คนกลุ่มหนึ่งถูกควบคุมจากคนอีกกลุ่มหนึ่งให้ด้อยกว่า
2. ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง สามารถควบคุมผู้หญิงให้อยู่ภายใต้ความต้องการทุก ๆ ด้าน
3. เส้นทางการอำนาจในสังคมอยู่ในมือของผู้ชายทั้งหมดอย่างสมบูรณ์

การยอมรับของสังคมต่อความสัมพันธ์ทางเพศที่เลื่อมล้ำทางอำนาจเกิดจากกระบวนการขั้วเกลตาทางสังคม ไปสู่การเมืองแบบชายเป็นใหญ่ทั้งด้าน บุคลิกลักษณะ บทบาทและสถานภาพ ความมีอำนาจสูงสุดของผู้ชาย และถึงที่สุดแล้ว การที่ผู้ชายเป็นใหญ่นั้น ไม่ได้อยู่ที่ความแข็งแรงทางสรีระ

แต่อยู่ที่การยอมรับระบบค่านิยม ความแตกต่างระหว่างเพศที่เข้าใจกันมีรากฐานมาจากวัฒนธรรมมากกว่าชีวภาพ วัฒนธรรมดังกล่าวคือ วัฒนธรรมระบบชายเป็นใหญ่

สรุปคือแนวคิดของ เคท มิลเลต เชื่อว่าต้นเหตุของการกดขี่ผู้หญิงอยู่ที่ระบบชายเป็นใหญ่ และการยอมรับค่านิยมทางสังคมที่เหลื่อมล้ำทางอำนาจเช่นนี้ ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมของทั้งสองเพศตั้งแต่เกิดสู่การเมืองแบบชายเป็นใหญ่ ความแตกต่างของสถานภาพระหว่างชายและหญิงเป็นผลมาจากการกำหนดบทบาททางเพศในสถาบันครอบครัวที่จะอบรมเลี้ยงดูคนทั้งสองเพศให้สอดคล้องตรงตามบทบาท และบุคลิกภาพทางเพศที่ถือเป็นสากล ให้เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงมีพฤติกรรมที่ถือว่าถูกต้องสำหรับแต่ละเพศ

แนวคิดเกี่ยวกับการแบ่งบทบาททางเพศที่แตกต่างกันของชายและหญิง เคท มิลเลต เชื่อว่าเกิดจากสาเหตุต่อไปนี้ คือ

1. บทบาทของเพศชาย จะเป็นบทบาทตามประสบการณ์ของมนุษย์ที่ไม่ว่าจะกิจกรรมใด ๆ ก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วผู้ชายสามารถกระทำได้ทั้งสิ้น ซึ่งไม่มีบทบาทที่เกี่ยวข้องกับความเป็นเพศชายเท่านั้น ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมให้เหมาะสมกับเพศโดยที่เด็กชายจะได้รับการฝึก และหล่อหลอมให้มีบุคลิกลักษณะของเพศชาย คือ ก้าวร้าว และอยู่เหนือผู้หญิง เป็นต้น

2. บทบาทของผู้หญิงจะเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ตามเพศ และสรีระ ความเป็นแม่และเมียเท่านั้น เช่น ดูแลบ้าน เลี้ยงลูก หาดอาหาร ส่วนการขัดเกลาทางสังคมเพศหญิงจะถูกหล่อหลอมให้มีลักษณะอ่อนแอ และพึ่งพาคอรัวซึ่งเป็นทั้งหน่วยพื้นฐานและสถาบันหลักของสังคมแบบชายเป็นใหญ่ หน้าที่ในครอบครัวของผู้หญิงถูกใช้เป็นเครื่องแบ่งแยกบทบาททางเพศ และทำให้ชายและหญิงมีระดับสูงต่ำ ในบทบาททางเพศนั้นๆ อย่างชัดเจนจนกลายเป็นเรื่องธรรมดา

วิธีการปลดปล่อยผู้หญิงจากการถูกกดขี่ตามแนวคิดของ มิลเลต สรุปได้ดังนี้ คือ

1. สัมล้างบทบาททางเพศ: ต้องสัมล้างระบบชายเป็นใหญ่โดยต้องมีการปฏิวัติทางเพศใหม่ทั้งหมด

2. สร้างความสัมพันธ์ชายหญิงรูปแบบใหม่: นำความสัมพันธ์ทางเพศรูปแบบใหม่ที่เน้นความเสมอภาคระหว่างเพศเข้ามาแทนที่รูปแบบความสัมพันธ์แบบเดิม ที่ถือเอาบทบาททางเพศเป็นเครื่องแบ่งแยก และกดขี่ผู้หญิง

3. ยกเลิกกฎเกณฑ์ข้อห้ามของผู้หญิง: เปลี่ยนข้อห้ามและกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้ผู้หญิงกระทำมาเป็นความสมัครใจ และให้อิสระภาพกับผู้หญิงแทน

โรซัลโด (Rosaldo, อ้างถึงใน ปรานี, 2544: 30) นักมานุษยวิทยาชาวอเมริกัน เขียนบทความเรื่อง Woman, Culture and Society: A Theoretical Overview ได้เสนอข้อคิดว่า ตราบใดที่ยังมีความ

ไม่สมดุลระหว่างบทบาททางเพศของผู้หญิงและผู้ชาย เกี่ยวกับเรื่องงานในบ้าน และงานนอกบ้าน การได้มาซึ่งอำนาจของผู้หญิงก็จะถูกมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือหลักการเสมอ และวิถีทางที่ผู้หญิงจะได้รับการยอมรับ รวมทั้งความรู้สึกทางคุณค่าต่างๆ ก็จะถูกหล่อหลอม และจำกัดอยู่เฉพาะแต่ในโลกของงานบ้านที่ผู้หญิงสัมพันธ์เกี่ยวข้องด้วยเท่านั้น

ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า เคท มิลเลต เชื่อว่าความเลื่อมล้ำทางเพศเป็นผลมาจากการเมืองเรื่องเพศ ที่ผู้ชายมีอำนาจเหนือผู้หญิง และมีอำนาจในการควบคุม กำหนดบทบาททางเพศหญิงอีกด้วยให้อยู่แต่ในบ้าน แบ่งบทบาทสังคมของผู้หญิงตามหน้าที่ทางสรีระ กำหนดให้ผู้ชายมีบทบาทอย่างมีอิสระและอยู่นอกระบบการอุปถัมภ์ การปลดปล่อยความเป็นรองจึงต้องปฏิวัติระบบชายเป็นใหญ่ นั่นคือทำลายบทบาทระหว่างเพศลง และเปลี่ยนแปลงค่านิยมอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ให้หมด

แนวคิดของสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน และสตรีนิยมสายวัฒนธรรมมีความคล้ายคลึงกันคือ ต้องการเปลี่ยนแปลงที่ระบบความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม และบทบาททางเพศ เพราะเชื่อว่าผู้หญิงไม่ได้เกิดเป็นผู้หญิงแต่แรก แต่ถูกทำให้เป็นเพศหญิงในภายหลัง ดังนั้นผู้หญิงย่อมมีสิทธิ มีความสามารถ ที่นอกเหนือจากความแตกต่างทางสรีระแล้ว เท่าเทียมกับชายทุกอย่าง ควรจะได้รับอิสรภาพทุกทาง แม้ว่าผู้หญิงจะมีหน้าที่ที่ต้องดูแลลูก และเป็นแม่ แต่นั่นก็ไม่ใช่ทุกอย่างของชีวิต ระบบชายเป็นใหญ่ทำให้ผู้ชายมีอำนาจทางการเมืองอยู่ในมือที่สามารถเอาเปรียบผู้หญิงได้ ดังนั้นจึงต้องทำลายบทบาททางเพศลง เปลี่ยนแปลงค่านิยมอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ และผู้หญิงต้องแสดงตนว่าไม่ใช่วัตถุทางเพศของผู้ชาย แต่สามารถเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้เช่นกัน

2.4.2 แนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Cultural Feminist)

จูดิท อีแวนส์ (Judith Evans, อ้างถึงใน วารุณี, 2545: 15) นักสตรีนิยมสายวัฒนธรรมเชื่อว่า วัฒนธรรมกำหนดความแตกต่างระหว่างคนมากกว่าเพศ ยอมรับเรื่องความแตกต่างทางเพศ และเสนอทัศนคติว่าผู้หญิงควรพยายามเชิดชูความเป็นหญิงของตัวเอง เมื่อผู้หญิงเข้าสู่การแข่งขันในโลกของผู้ชายและประสบความสำเร็จ ผู้หญิงจะพบกับการถูกปฏิเสธจากสังคม และสูญเสียสภาพความเป็นหญิง จึงเสนอว่าคุณลักษณะและค่านิยมของผู้ชายเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตที่โดดเด่นและเข้มแข็ง ผู้หญิงควรปฏิเสธตัวเองแบบความเป็นชายว่าเป็นอุดมคติของมนุษย์ และยอมรับว่าคุณลักษณะของผู้หญิงเป็นลักษณะที่พึงปรารถนา เสนอให้กลับมารื้อฟื้นคุณค่ากันใหม่ เรียกร้องความเป็นหญิงที่ประเสริฐกว่าชาย มองว่าคุณลักษณะคุณค่าของผู้หญิงดีกว่าชาย แต่ทั้งหมดนั้นถูก “อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่” ลดทอนคุณค่าให้ด้อยกว่าชายต่างหาก เพราะฉะนั้นผู้หญิงจึงต้องกลับมาสร้างคุณค่าใหม่จากตัวเองและร่วมกันผลักดันปฏิเสธทุกคำตราหน้าว่าคุณลักษณะของผู้หญิงนั้นไม่ดี คุณค่าที่เคยกล่าวว่าคุณค่าที่ควรนำมาเพิ่มคุณค่าให้เหนือว่า เช่น ความเอื้ออาทร ความเอาใจใส่ ความอ่อนโยน ไม่

ก้าวร้าว มีความสามารถในการรวมกลุ่มได้ ความไม่กล้าแสดงออกของผู้หญิงอาจหมายถึงความมี
 สันติ ความอ่อนไหว คือ ความต้องการดูแลผู้อื่น ดังนั้นจึงควรนำคุณค่าความเป็นหญิงขึ้นมานำเสนอ
 และให้คุณค่ากันเสียใหม่

แมรี ดัลลี (Mary Daly, อ้างถึงใน วารุณี ,2545: 105) นักสตรีนิยมสายวัฒนธรรมที่โดดเด่น
 ท่านหนึ่งได้เขียนหนังสือเรื่อง “Gyn/Ecology: The Meta ethics of Radical Feminist” โดยวิเคราะห์
 ผู้หญิงในฐานะเป็นศูนย์กลางว่าเกือบทุกสังคมในโลกเป็นสังคมชายเป็นใหญ่ มีอารยธรรมเหยียด
 หรือเกลียดผู้หญิง มีสาเหตุมาจาก

1. เป็นเหยื่อ: ผู้ชายทำให้ผู้หญิงมีสภาพเป็นเหยื่อและปฏิเสธอำนาจทางเศรษฐกิจการเมือง
 ของผู้หญิง

2. นิยามคุณลักษณะของผู้หญิง: คุณลักษณะของความเป็นหญิงไม่ว่าด้านบวก เช่น เรื่อง
 ความอ่อนโยน การดูแลเอาใจใส่ หรือด้านลบ เช่น ความอิจฉาริษยา เป็นสิ่งที่ระบบชายเป็นใหญ่
 สร้างนิยามขึ้นมาทั้งสิ้น

3. กำหนดกฎเกณฑ์ข้อบังคับ: ระบบชายเป็นใหญ่ได้ประกาศถึงวัฒนธรรมของผู้ชายที่เป็น
 หลัก และหากคุณลักษณะใดแตกต่างไปจากคุณค่าที่วัฒนธรรมตั้งไว้ ก็จะถูกลบมองว่าเป็นวัฒนธรรมที่
 ด้อยหรือถูกลบมองว่าลบลไป

4. สร้างภาพลักษณ์ผู้หญิงในอุดมคติ: ระบบชายเป็นใหญ่ได้สร้างภาพผู้หญิงแบบปลอม ๆ
 ขึ้นมาหล่อหลอมให้ผู้หญิงเป็นไปตามความต้องการของผู้ชาย สร้างความเข้าใจผิดผ่านนิทาน
 ปรัมปรา และมายาคติของระบบชายเป็นใหญ่ในทุกระดับได้สร้างมลพิษแก่จิตใจ จิตวิญญาณ และ
 ร่างกายของผู้หญิง

ฉะนั้น ดัลลี จึงเสนอว่าผู้หญิงควร “ปฏิเสธคำตราหน้าเหล่านั้นทั้งหมด” คุณลักษณะของ
 ความเป็นผู้หญิงเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับผู้หญิงอย่างเป็นทางการกล่าวได้
 ว่าจุดยืนของสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคน มาจนถึงนักสตรีวิทยาสายวัฒนธรรมว่าผู้หญิงต้องหัน
 กลับมาค้นหาความเป็นตัวตนของผู้หญิงโดยถือว่าเป็นการเดินทางของจิตใจ ความเท่าเทียมกันอยู่ที่
 อิสระภาพในการค้นพบความเป็นตัวตนที่แท้จริง และจุดมุ่งหมายของผู้หญิงเอง

สรุปคือแนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรมเชื่อว่าหญิง และชายมีลักษณะที่ต่างกันเพราะสังคม
 วัฒนธรรมเป็นตัวกำหนดความเป็นเพศในภายหลัง ไม่มีลักษณะของผู้หญิงที่ไม่ดีเพราะสิ่งที่ผู้หญิงดู
 ไม่ดีทั้งหมดนั้นเป็นเพราะ “อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่” และมีความเชื่อว่า “ผู้หญิงคือศูนย์กลาง” หาก
 ผู้หญิงค้นพบความเป็นตัวตนของผู้หญิงเองภายใต้อิสรภาพในการค้นพบด้วยสติปัญญาและ สิทธิใน
 ความเป็นมนุษย์เหมือนชายอย่างเท่าเทียม จะกล่าวหาว่าลักษณะของผู้หญิงไม่ดีไม่ได้ เพราะมนุษย์มี
 คุณค่า มีสติปัญญา และมีจิตวิญญาณ ทางออกก็ต้องไม่กำหนดว่านอกจากลักษณะทางชีวภาพแล้ว

จะมีลักษณะด้านใดของผู้หญิงที่ค้อยกว่าชาย เพราะลักษณะของผู้หญิงเหนือกว่าชายหลายด้าน และหากจะปลดปล่อยความเลื่อมล้ำแนวคิดสตรีนิยมสายถอนรากถอนโคนเชื่อว่าต้องเปลี่ยนที่ “ระบบชายเป็นใหญ่” ที่ความเช่ และค่านิยม ต้องเริ่มเปลี่ยนอุดมการณ์ที่ว่าชายเป็นใหญ่ให้ได้เสียก่อน ในขณะที่การผลักดันเพื่อเรียกร้องสิทธิสตรียังคงดำเนินต่อไป ผู้หญิงตระหนักได้ว่าสังคมไม่ควรมีอำนาจมากำหนดอัตลักษณ์ให้แก่ผู้หญิง ก็ไม่ได้เพียงรอคอยให้การเรียกร้องสัมฤทธิ์ผลแต่เพียงอย่างเดียว แต่ได้เริ่มต่อสู้อย่างเงียบ ๆ โดยการสร้างอัตลักษณ์ของตัวเอง ไม่อิงอยู่กับอัตลักษณ์ความเป็นหญิงตามแบบฉบับอีกต่อไป และโดยมากอัตลักษณ์ใหม่ที่ผู้หญิงมักใช้ระบุตนเองก็คือ อัตลักษณ์ทางอาชีพนั่นเอง นักสตรีนิยมสายนิเวศกล่าวว่า ผู้หญิงควรสร้างอัตลักษณ์ทางเพศด้วยตัวเองผู้หญิงต้องอาศัยความมานะพยายาม และอดทนมากกว่าจะสามารถสร้างอัตลักษณ์ที่มีเกียรติอยู่ในระดับใกล้เคียงกับชายจะเห็นได้ว่า โอกาสในการยกระดับอัตลักษณ์ของตนเองในลักษณะนี้ ส่วนใหญ่จะจำกัดอยู่เฉพาะผู้หญิงที่มีโอกาสได้รับการศึกษาในระดับค่อนข้างดี อีกทั้งยังสามารถเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อตนเอง เปลี่ยนการรับรู้ตนเอง และพยายามดำเนินชีวิตในแนวทางของตนเองซึ่งไม่จำเป็นจะต้องเป็นไปตามรูปแบบที่สังคมกำหนดให้เหมาะสมกับ “อัตลักษณ์ความเป็นหญิง” ซึ่งโดยมากจะพบเห็นอยู่ 2 รูปแบบ คือ (นันดา, 2544: 360-361)

1. ผู้หญิงที่มองว่าเป็นชายนั้นดี มีอภิสิทธิ์ทุกอย่าง จึงแก้ปัญหาโดยทำทุกอย่างเหมือนชาย
2. ผู้หญิงที่มองว่า ความแตกต่างของอัตลักษณ์ความเป็นหญิงและความเป็นชายต่างก็มีข้อดีและข้อเสียด้วยกันทั้งคู่ ดังนั้น เธอจึงใช้ข้อดีของทั้งอัตลักษณ์ความเป็นหญิงและความเป็นชายมาเติมเต็มให้แก่ชีวิตตนเอง ผู้หญิงที่คิดแบบนี้มักจะไม่ละทิ้งคุณลักษณะความเป็นหญิงไปเสียทุกอย่าง แต่จะพยายามปรับเปลี่ยนโลกรอบตัวให้ยอมรับอัตลักษณ์ความเป็นหญิงมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ผู้หญิงที่ทำงานระดับสูงทัดเทียมกับชาย แต่ไม่ปรับเปลี่ยนตัวเองไปมีลักษณะอย่างชาย ตรงกันข้ามกลับนำข้อดีของอัตลักษณ์ความเป็นหญิงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการทำงานเช่น คิดอย่างละเอียดรอบคอบก่อนตัดสินใจ การขอความร่วมมือมากกว่าจะสั่งการโดยใช้อำนาจ หรือผู้หญิงที่จำเป็นต้องช่วยสามีทำงานนอกบ้าน แต่ก็ดึงให้สามีเข้ามาช่วยแบ่งเบางานในบ้านและเลี้ยงดูลูก ผู้วิจัยจะใช้แนวคิดนี้วิเคราะห์การเรียกร้องสิทธิสตรีของแฉงจี้มี้ ผ่านกระบวนการสร้างอัตลักษณ์ของตัวเองละคร เพื่อศึกษาทัศนะเกี่ยวกับทางเลือกของผู้หญิงกับการเรียกร้องสิทธิสตรี

2.4.3 แนวคิดสตรีนิยมสายนิเวศ (Ecological Feminist)

แนวคิดสตรีนิยมสายนิเวศวิทยาไม่ยอมรับว่าคุณลักษณะความเป็นชายคือ ความเหมาะสมของมาตรฐานมนุษย์ ไม่ต้องการให้ผู้หญิงถูกดึงเข้าไปอยู่ในโลกที่ผู้ชายเป็นผู้กำหนดขึ้นมา ผู้ชาย

ผลิตวัฒนธรรมไม่ใช่ชีวิต ผลิตความเกลียดชังผู้หญิง และความตาย มองว่าให้ยกคุณค่าของผู้หญิงต่อการมีจุดยืนร่วมกับธรรมชาติ

แอนดรี คอลลาร์ด (Andree Collard, 1988, อ้างถึงใน วารุณี ,2545: 108) นักสตรีนิยมสายนิเวศ เสนอว่า ผู้หญิงมีความแตกต่างและดีกว่าผู้ชายตามธรรมชาติ และโดยเงื่อนไขทางชีวภาพ เช่น การที่ผู้หญิงเป็นผู้ให้กำเนิดเด็ก ทำให้ผู้หญิงเชื่อมโยงกับธรรมชาติและโลก เพราะฉะนั้นผู้หญิงต้องชื่นชมกับความใกล้ชิดที่ผู้หญิงมีให้กับธรรมชาติ พวกเธอควรปฏิเสธเทคโนโลยี ยาที่ผลิตจากสารเคมี และการทรมาณสัตว์ “ความเชื่อมโยงระหว่างผู้หญิงกับธรรมชาติ” เป็นเรื่องหลักที่นักสตรีนิยมสายนิเวศให้ความสำคัญ นั่นคือความใกล้ชิดกับธรรมชาติเป็นข้อได้เปรียบให้ยกขึ้นมาเสนอเป็น “วัฒนธรรมของผู้หญิง” เพื่อล้มล้างบทบาททางเพศในภายหลัง โดยให้วัฒนธรรมของผู้หญิงนั้นมีค่าเท่ากับวัฒนธรรมผู้ชาย หรือสามารถควบคุมวัฒนธรรมของผู้ชายได้อีกทาง เช่น วัฒนธรรมอาหารทำให้คนมีความสุข วัฒนธรรมสมุนไพรทำให้คนสุขภาพดีกว่าวัฒนธรรมการสร้างอาวุธของผู้ชายเพื่อฆ่าฟัน วัฒนธรรมเทคโนโลยีล้าหน้าทันสมัยทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

เชอร์รี่ บี ออร์ตเนอร์ (Sherry B. Ortner, อ้างถึงใน ปราณี ,2544: 82) นักคิดสายนิเวศอีกท่านหนึ่ง ได้เขียนบทความเกี่ยวกับผู้หญิงกับธรรมชาติเรื่อง “Is Female to Male as Nature to Culture” โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า ลักษณะทางชีวภาพของผู้หญิง บทบาทของผู้หญิงที่ทำงานในบ้านรวมทั้งสิ่งที่เรียกว่า “บุคลิกภาพของผู้หญิง” ก่อให้เกิดนิยามทางวัฒนธรรมของเพศหญิงที่มีความโน้มเอียงและให้ความรู้สึกที่ด้อยคุณค่า ผู้หญิงจึงถูกมองว่ามีลักษณะเหมือน “ธรรมชาติ” และมี “วัฒนธรรม” น้อยกว่าผู้ชาย โครงสร้างหรือสภาวะการณ์ของความเป็นอยู่ที่พบในทุกวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการจัดฐานะของผู้หญิงให้ต่ำหรือด้อยคุณค่าในความหมายที่กว้างที่สุดคือ “ธรรมชาติ” มนุษย์พยายามเปลี่ยนแปลงสภาวะที่เป็นอยู่ทางธรรมชาติ หรือควบคุมให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของมนุษย์ ซึ่งเราอาจเรียกได้ว่าเป็นจิตสำนึกของมนุษย์ หรือผลิตผลจากจิตสำนึกของมนุษย์ ที่พยายามทุกวิถีทางที่จะ “ควบคุมธรรมชาติ คือการสร้างวัฒนธรรม” นั่นเอง

ออร์ตเนอร์ เสนอว่า ผู้หญิงมีความใกล้ชิดกับธรรมชาติ ผู้ชายมีความใกล้ชิดกับวัฒนธรรม และความใกล้ชิดธรรมชาติทำให้ผู้หญิงอยู่ในฐานะเป็นรองผู้ชาย ที่เป็นเช่นนี้เพราะในระบบคิดแบบตะวันตก ตั้งแต่อดีตที่ผ่านมาได้จัดให้ผู้หญิงอยู่ในปริณฑลของธรรมชาติ และผู้ชายอยู่ในปริณฑลของวัฒนธรรม และให้คุณค่ากับวัฒนธรรมมากกว่าธรรมชาติ และมองว่ามนุษย์ยิ่งใหญ่กว่าธรรมชาติ และมนุษย์ต้องควบคุมธรรมชาติ นำธรรมชาติมา “รับใช้” มนุษย์ ดังนั้นในสภาพที่ผู้หญิงอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติจึงทำให้ผู้หญิงมีสถานะที่ด้อยกว่า และถูกควบคุมจากผู้ชายเช่นเดียวกับธรรมชาติ กอปรกับ กริฟฟิน (Griffin, 1984, อ้างถึงใน วารุณี ,2545: 108-111) เชื่อว่า ผู้ชายได้พยายามและประสบความสำเร็จในการข่มเหงรังแกทั้งผู้หญิงและธรรมชาติ

สรุปได้ว่า แนวคิดนี้เชื่อว่าเหตุที่ผู้หญิงถูกมองว่าด้อยกว่าชายและถูกกดขี่เนื่องจาก

1. ผู้หญิงเปรียบเสมือนธรรมชาติและผู้ชายเปรียบเสมือนวัฒนธรรม เพราะลักษณะทางสรีระบบบาททางสังคมอารมณ์ความรู้สึกของผู้หญิงที่อยู่ใกล้ชิดกับธรรมชาติมากกว่าและธรรมชาติก็ต้องเป็นสิ่งที่วัฒนธรรมนำไปสร้างความเจริญต่อไป

2. ทุกวัฒนธรรมจะตระหนักถึงความแตกต่างของผลกระทบระหว่างวัฒนธรรม และธรรมชาติ จึงพยายามทุกวิถีทางที่จะเปลี่ยนแปลง และควบคุมธรรมชาติให้เป็นไปตามจุดประสงค์ของวัฒนธรรมนั้นๆ ดังนั้นจึงตระหนักถึงความเหนือกว่าของวัฒนธรรมที่มีต่อธรรมชาติ ในความเหนือกว่านั้นแสดงออกผ่านความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง ขัดเกลา และอบรมสั่งที่เป็นธรรมชาติอย่างชัดเจน สถานภาพของผู้หญิงในหลายๆ วัฒนธรรมที่เป็นเสมือนประชาชนชั้นสอง มาจากการที่ผู้หญิงมีสัญลักษณ์ และความคล้ายคลึงธรรมชาตินั่นเอง หรือผู้หญิงควรเปลี่ยนมาทำวัฒนธรรมของตนให้ขึ้นมาควบคุมวัฒนธรรมของผู้ชายบ้าง

นักสตรีนิยมสายนี้จึงเสนอวิธีการปลดปล่อยผู้หญิงจากความเป็นรองสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ผู้หญิงควรมีจุดยืนร่วมกับธรรมชาติ ปฏิเสธการนิยามเรื่องคู่ตรงข้ามระหว่าง ผู้หญิงและธรรมชาติ ผู้ชายและเหตุผล ปฏิเสธความด้อยกว่าของธรรมชาติ และปฏิเสธว่าปริมณฑลของเหตุผลมนุษยชาติ และวัฒนธรรมมีความเหนือกว่าธรรมชาติ

2. เปลี่ยนทัศนคติทางวัฒนธรรมจากจิตสำนึกของกลุ่มผู้หญิงและผู้ชายใหม่ ไม่ว่าจะจากการทบทวนระบบการศึกษาเสียใหม่ หรือการเน้นบทบาทของสื่อมวลชน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถทำให้เกิดความเท่าเทียมได้ トラバドข้อสนับสนุนและทัศนคติทางสังคมชนบทธรรมเนียมประเพณีที่เป็นพื้นฐานของสังคมยังไม่ได้รับการปรับเปลี่ยน เมื่อใดที่ชายและหญิงสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรม และความเข้าใจให้แก่สังคม เมื่อนั้นผู้หญิงอาจจะถูกจัดให้อยู่ในแนวเดียวกับวัฒนธรรมก็เป็นได้

สังคมเป็นผู้ประกอบสร้างรูปแบบของเพศสภาพทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม หรือการกระทำที่ถูกจัดหมวดหมู่โดยอาศัยความแตกต่างระหว่างความเป็นชายและความเป็นหญิง และไม่ได้มีฐานอยู่บนความแตกต่างโดยธรรมชาติระหว่างเพศ ดังนั้นสิ่งที่นักสตรีนิยมแนวนี้ต้องทำคือทำลายบทบาทระหว่างเพศลง และเปลี่ยนแปลงค่านิยมอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ ผู้วิจัยจะนำแนวคิดสตรีนิยมทั้ง 3 แนวคิดนี้วิเคราะห์บทบาทสตรี เพื่อดูว่ามีการนำเสนอในลักษณะเช่นไร และมีแนวคิดการเรียกร้องสิทธิสตรีร่วมสมัยแฝงไว้ในเรื่องอย่างไร

2.4.4 แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง

โรเบิร์ต ก็อดดาร์ด (Robert Goddard, 1984, อ้างถึงใน วิชา, 2543: 16) กล่าวว่าบทบาททางเพศหมายถึง กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมจะสามารถอธิบายถึงกลไกในพัฒนาการของบทบาททางเพศด้วยวิธีเดียวกันกับการอธิบายกลไกในการเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์นั่นเอง ถึงจะบ่งบอกได้ตั้งแต่เริ่มแรกว่าเด็กแรกเกิดนั้นเป็นเด็กผู้ชาย หรือผู้หญิง แต่เด็กแรกเกิดเหล่านั้นก็ยังไม่มียิ่งที่เรียกว่าบทบาททางเพศในทันที จนกระทั่งพวกเขาได้เจริญเติบโต สังคมจะค่อยๆ หล่อหลอมแบบอย่างของพฤติกรรมให้เหมาะสมกับเพศของเขาผ่านสถาบันต่างๆ ทางสังคม

ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อการศึกษาฐานะ สถานภาพ และบทบาทของผู้หญิงก็คือ อะไรคือปัจจัยที่กำหนดสถานภาพทางสังคมของผู้หญิง จะให้คำอธิบายหรือให้เหตุผลต่อความแตกต่างของฐานะของผู้หญิงในสังคมหนึ่งไปยังอีกสังคมหนึ่งได้อย่างไร การอธิบายถึงความแตกต่างของสถานภาพและบทบาทผู้หญิงก็คือความอยู่รอดในสังคมที่ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้าน การสืบต่อเผ่าพันธุ์ การผลิตเพื่อยังชีพ และการป้องกันตัวเองจากข้าศึกและศัตรู โดยเฉพาะบทบาทในการเลี้ยงดูให้กำเนิดเลี้ยงดูเด็กของผู้หญิง เชื่อว่ามีส่วนจำกัดบทบาทในการมีส่วนร่วมของผู้หญิง (ปรานี, 2544: 110)

“โครงสร้างสังคมกับการเปลี่ยนแปลงบทบาทของเพศ” เราจะพบว่าฐานะและบทบาททางสังคมของสตรีเป็นองค์ประกอบสำคัญของสังคมเพราะเป็นที่รวมของอุดมการณ์ บทบาทในครอบครัว บทบาทในสังคม เศรษฐกิจ และกิจกรรมด้านอื่น ๆ เข้าไว้ด้วยกัน และองค์ประกอบย่อยเหล่านี้ก็มีส่วนสัมพันธ์กันอย่างไรก็ลึกลับภายในสังคมหนึ่ง ๆ จึงเป็นที่น่าสนใจอย่างยิ่งว่า หากเกิดการเปลี่ยนแปลงในองค์ประกอบเหล่านี้ส่วนใดส่วนหนึ่งจะทำให้โครงสร้างสังคมทั้งหมดเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ หากมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างสังคมจะทำให้ฐานะและบทบาทของสตรีเปลี่ยนไปหรือไม่

สังคมดั้งเดิม มีการกำหนดบทบาททางเพศของชายและหญิงไว้ค่อนข้างชัดเจนแน่นอน มีการปฏิบัติตามแบบแผนนั้นค่อนข้างจะเข้มงวด

Lysgard (1963, อ้างถึงใน ภัสสร ลิมานนท์, 2527: 11) กล่าวว่า เพศชายมักแสดงตัวว่าเป็นตัวแทนของมนุษยชาติ ผู้ชายจึงกำหนดเกณฑ์เรื่องต่าง ๆ ภายในสังคมจนลืมที่จะนึกถึง หรือเอาเพศตรงข้ามมาเป็นหลักอ้างอิง โดยทั่วไปแล้วการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องของสตรีมักจะทำในรูปแบบที่แอบแฝงมากกว่าจะแสดงออกอย่างชัดเจน

สังคมสมัยใหม่ สำหรับบทบาทของชายและหญิงจะมีความยืดหยุ่นกว่า โดยที่บทบาทอาจเปลี่ยนกันได้บ้างระหว่างหญิงและชาย Gustav Geiger นักสังคมวิทยาชาวสวีเดนได้กล่าวเอาไว้ว่า ฐานะของสตรีในสังคมอาจนำมาใช้เป็นมาตรฐานอย่างหนึ่งในการวัดระดับการพัฒนาของสังคมนั้น ๆ ส่วน Charles Fourier นักปรัชญาชาวฝรั่งเศส กล่าวทำนองคล้ายคลึงกันว่า ความก้าวหน้าของสังคม

หรือการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีความเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับการยกระดับฐานะของสตรีให้สูงขึ้น สังคมหยุดค้ำที่เมื่อใด เมื่อนั้นความก้าวหน้าของสตรีก็จะหยุดตามไปด้วย (ภัสสร, 2527: 12)

งานวิจัยของ ภัสสร ลิมานนท์ (2527) กล่าวว่า การให้คุณค่าทางเพศที่ต่างกัน และความไม่เท่าเทียมในบทบาท รวมถึงหน้าที่รับผิดชอบที่สังคมกำหนดให้ชายและหญิง โดยเฉพาะความรู้สึกที่ว่ากิจกรรมและความรับผิดชอบของผู้ชายมีความสำคัญเหนือผู้หญิง ได้หยั่งรากลึกกลายเป็นความเชื่อ และค่านิยมที่สะท้อนออกมาให้เห็นในหลายรูปแบบด้วยกัน คือ

1. “อุดมการณ์และอุดมคติ” ของสมาชิกในสังคมที่บ่งชี้ให้เห็นว่าสตรีด้อยกว่าบุรุษในทุกบทบาทและทุกฐานะ
2. “โครงสร้างสังคม” ที่กำหนดรูปแบบของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองซึ่งแสดงให้เห็นการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างหญิงและชาย
3. “สัญลักษณ์ต่างๆ” คำพังเพย สุภาษิต คำสอน หรือนิทาน ที่แสดงออกให้เห็นความด้อยกว่าของสตรี

นอกจากนั้นการที่ผู้หญิงมีสถานภาพและบทบาทด้อยกว่าชาย สาเหตุหนึ่งมาจากอำนาจและการไม่มีบทบาททางเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมโบราณ ผู้หญิงถูกควบคุมโดยระบบวงศ์สาคนาญาติ อำนาจนอกบ้านและอำนาจในบ้านถูกแยกออกจากกันอย่างเด็ดขาด ในขณะที่เดียวกันบทบาทของผู้ชายกลับได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญเหนือสตรี ในระยะหลัง ๆ จึงได้มีนักวิชาการหลายคนเสนอวิธีการต่าง ๆ ในการวิเคราะห์เรื่องสถานภาพของสตรี และวิธีการเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจความหมายที่แท้จริงเกี่ยวกับสถานภาพของสตรีดีขึ้น สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ศึกษาบทบาทและสิทธิของสตรีว่าเป็นอย่างไรในสังคม ในระบบวงศ์สาคนาญาติในระบบการสืบทอดมรดก แนวการศึกษาี้เรียกว่า Incorporation Approach
2. ศึกษาบทบาทที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการของสตรีทั้งในและนอกบ้าน เรียกว่า Formal and Non-formal Approach
3. ศึกษาพลังอำนาจและความสามารถของสตรีที่จะควบคุมทรัพย์สิน แหล่งทรัพยากร รวมทั้งการมีบทบาทของสตรีทางการเมืองในทางตรงและทางอ้อม แนวนี้เรียกว่า Power and Authority Approach

ภัสสร กล่าวว่า หากนำวิธีการศึกษาแนวใหม่มาวิเคราะห์สถานภาพ และบทบาทของสตรี ก็จะทำให้เข้าใจได้แน่ชัดขึ้นว่า ในหลายสังคมมักจะมีเหตุผลแอบแฝงอยู่เบื้องหลังของการกีดกันสตรีมิให้มีบทบาทนอกบ้านหรือมีความสำคัญเท่าเทียมบุรุษ แต่การกีดกันเหล่านี้แท้ที่จริงแล้วอาจทำให้สตรีต้องหาทางหรือวิธีการเพื่อเป็นเครื่องมือสร้างอำนาจให้แก่ตนเอง รวมทั้งใช้อำนาจที่ตนมีอยู่ภายในบ้านควบคุมและใช้เป็นอิทธิพลทางอ้อมครอบคลุมเพศชายอีกทางหนึ่งก็เป็นได้

Cynthia Nelson (1974, อ้างถึงในภัสสร ลิมานนท์, 2527: 13) ได้เคยตั้งข้อสังเกตว่า เหตุใดผู้ศึกษาบทบาททางเพศส่วนใหญ่จึงได้ใช้อำนาจทางการเมือง ทางเศรษฐกิจหรือบทบาทต่าง ๆ นอกบ้าน เป็นเครื่องตัดสินว่า ผู้ชายมีฐานะเหนือกว่าผู้หญิง และจริงหรือไม่อย่างไรที่ว่าผู้หญิงถูกเอารัดเอาเปรียบหรือมีฐานะด้อยกว่าชายเป็นต้น ส่วน Fried (1967) ได้ตีความหมายและอธิบายคำว่า พลัง (power) และอำนาจ (Authority) ได้ดังนี้ หากคำว่า พลังอำนาจจำกัดอยู่เฉพาะกิจกรรมทางการเมือง เศรษฐกิจ หรือแม้แต่ทางสังคมแล้ว ก็ย่อมเป็นการแบ่งที่ว่า ผู้ชายเป็นผู้ที่ครองอำนาจและมีบทบาทในที่สาธารณะนอกบ้าน แต่ถ้าหากพลังและอำนาจหมายถึง ความสามารถให้กำเนิด ความสามารถในการฝึกอบรม ความสามารถที่จะสร้างหรือกำหนดบุคลิกภาพ ปลุกฝังค่านิยม ความรัก ความเกลียดชังให้แก่สมาชิกแต่ละคนในสังคม หรืออำนาจที่จะให้ใครอยู่รอด หรือตายจากนั้น อำนาจทั้งหมดนี้อยู่ในมือของสตรีเพศทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้สามารถชี้ให้เห็นว่าในความเป็นจริงแล้วแม้สตรีจะถูกจำกัดให้อยู่แต่ภายในเขตรั้วบ้าน ทำงานเฉพาะที่เกี่ยวกับการบ้าน การเรือน แต่ในทางอ้อมแล้ว อำนาจและอิทธิพลของสตรีก็แผ่ซ่านไปได้ใน “อาณาเขต” ของผู้ชาย สตรีสามารถสร้างสังคมขึ้นมาด้วยพลังเงียบโดยวิธีการต่าง ๆ ที่แนบเนียนจนดูไม่ออกว่าเป็นการก้าวท้าว ดังเช่นคำพูดที่กล่าวกันโดยทั่วไปในสังคมกรีกว่า “ผู้หญิงถูกควบคุม ผู้หญิงตัดสินใจ เพียงแต่ผู้หญิงขยับบั้นท้ายครั้งเดียว โลกอาจจะพลิกคว่ำ ทุกสิ่งทุกอย่างอยู่ในกำมือผู้หญิง ผู้หญิงอาจจะสร้างสรรค์หรือทำลายสามีของตนเองได้ด้วยน้ำมือ”

“แหล่งที่ก่อให้เกิดความแตกต่างในบทบาทระหว่างเพศ” งานวิจัยของ ภัสสร ลิมานนท์ (2527) สรุปสาเหตุความไม่เท่าเทียมกันทางเพศซึ่งเกือบกลายเป็นปรากฏการณ์สากล ว่าแม้จะยังไม่มียุติถึงปัจจัยที่จะเป็นตัวกำหนดบทบาทที่แน่นอน แต่ก็สามารถสรุปถึงข้อสันนิษฐานเรื่องปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดบทบาททางเพศของผู้หญิง และผู้ชายได้ดังต่อไปนี้ คือ

1. ปัจจัยทางธรรมชาติและชีวภาพ (Nature and Biology) ทศณะนักคิดกลุ่มนี้มีว่า ความแตกต่างของชายและหญิงนั้นมาจาก เรื่องเพศ (Gender) ที่ถูกกำหนดขึ้นโดยสภาพข้อเท็จจริงทางธรรมชาติด้านสรีระหรือชีวภาพ กล่าวคือโครงสร้างของเพศชายโดยทั่วไป เช่น กระดูกกล้ามเนื้อ แข็งแกร่งกว่าของเพศหญิง ในขณะที่สภาพร่างกายของหญิงอ่อนแอกว่า และจะต้องผูกพันใกล้ชิดกับธรรมชาติมากกว่า จากความแตกต่างด้านสรีระที่ธรรมชาติกำหนดมาเป็นพื้นฐาน ทำให้สังคมต้องจัดสรรแบ่งบทบาทความรับผิดชอบที่สมมติ และยอมรับกันว่าเหมาะสมกับสรีระของแต่ละเพศ รวมทั้งสังคมเองก็คาดหวังให้แต่ละเพศประพฤติปฏิบัติตนตามแบบแผนที่สมาชิกในสังคมสร้างขึ้น โดยกำหนดว่ากิจกรรมรายทแบบใดหรือการงาน ความรับผิดชอบประเภทไหนที่หญิงควรทำหรือชายควรทำ นอกจากนี้ยังมีความเชื่อสืบเนื่องกันต่อมาว่า สตรีจะไม่สามารถทำงานหนักได้เท่ากับชาย เพราะสภาพทางกายภาพด้วยกว่า กิจกรรมหลายประเภทที่บุรุษเพศเป็นผู้ปฏิบัติสร้าง

ความเข้าใจและเป็นที่ยอมรับว่าชายเป็นตัวแทนของมนุษยชาติ เพราะชายเป็นผู้สร้างสรรค์ถาวรวัตถุ วัฒนธรรมเทคโนโลยีใหม่ให้สังคม ความเชื่อเช่นนี้ทำให้ผู้ชายมีความสำคัญขึ้นอีกด้านหนึ่งในฐานะเป็นผู้ดัดแปลงธรรมชาติให้กลายเป็นวัฒนธรรม

2. ปัจจัยทางโครงสร้างครอบครัว (Family Structure) นักสังคมวิทยากลุ่มนี้มักจะโยงเรื่องการกำหนดบทบาททางเพศเข้าไว้ด้วยกันกับสังคมวิทยาว่าด้วยครอบครัว โดยสันนิษฐานว่าโครงสร้างครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแบ่งงานระหว่างเพศ และยังผลให้เกิดความไม่ทัดเทียมกันในสถานภาพของหญิงและชายภายในครอบครัว แล้วความไม่ทัดเทียมนี้ก็ขยายวงกว้างออกไปถึงระดับสังคม Ruth Dixon นักสังคมวิทยาชาวอเมริกันผู้ที่มีผลงานค้นคว้าอย่างสำคัญในการศึกษาการแบ่งบทบาทและหน้าที่ระหว่างเพศ ได้สรุปแบบจำลองเกี่ยวกับบทบาทและการแบ่งงานกันทำระหว่างชายหญิงในสมัยก่อน ๆ โดยอธิบายว่า องค์ประกอบ 3 ประการคือ ความสัมพันธ์ทางเพศ การให้กำเนิดบุตร และการเลี้ยงดูเด็ก มักจะรวมอยู่ในสถาบันเดียวกัน สถาบันนั้นก็คือครอบครัวเดี่ยว และโดยที่ไม่มีทางเลือกได้ หน้าที่เหล่านี้มักจะตกอยู่กับผู้หญิง โดยที่ผู้หญิงที่เริ่มมีความสัมพันธ์ทางเพศด้วยการแต่งงานจะให้กำเนิดบุตร และทำหน้าที่หลักคืออบรมเลี้ยงดูสมาชิกที่ให้กำเนิดมา จากการที่ผู้หญิงถูกจำกัดโดยหน้าที่ดังกล่าวให้อยู่แต่ในบ้าน จึงไม่อาจมีบทบาทหรือโอกาสที่จะเข้าร่วมกิจกรรมนอกบ้านได้เช่นชาย การขาดโอกาสทางเศรษฐกิจนี้เอง กลายเป็นสาเหตุสำคัญของความไม่ทัดเทียมกันทางสถานภาพของชายและหญิง ผลก็คือ ผู้หญิงต้องกลายเป็นผู้ต้องพึ่งพาอาศัยชายทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ในทางตรงข้ามโดยทั่วไปแล้ว ชายมีอิสระที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางเศรษฐกิจหรือทางการเมืองซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จะให้ผลตอบแทนโดยตรงทั้งทางการงานและฐานะทางสังคม

3. ปัจจัยทางวัฒนธรรม และบรรทัดฐานสังคม (Culture and Social Norms) ในแต่ละวัฒนธรรมสมาชิกชาย และหญิงจะถูกปลูกฝังให้มีอุปนิสัยแตกต่างกันออกไปโดยสมาชิกใหม่ทั้งชายและหญิงต้องยอมรับทัศนคติและบทบาทที่สังคมกำหนดให้ การกำหนดบทบาทบุคลิกภาพแบบแผนภาษาพูดของแต่ละเพศทั้งหมด ผวนกันเข้าก็กลายเป็นเพศที่กำหนดโดยสังคม (Social Sex) โดยอาศัยพื้นฐานสำคัญจากเพศที่กำหนดโดยธรรมชาติ (Biological Sex) นักมานุษยวิทยา Margaret Mead ให้ความเห็นในเรื่องนี้ไว้ว่า เพศที่กำหนดโดยสังคมนั้นจะแตกต่างกันออกไปในเกือบทุกสังคมแล้วแต่ความนิยมและความเชื่อของแต่ละวัฒนธรรม ในขณะที่สังคมของสัตว์พันธุ์เดียวกันจะมีบทบาทและพฤติกรรม เช่น แบบแผนการสร้างรัง การผสมพันธุ์ การเลี้ยงลูกอ่อน ฯลฯ เป็นไปแบบเดียวกันหมด นอกจากนี้วัฒนธรรมเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงและชายอาจจะสลับเปลี่ยนกันไปได้ตามความนิยม และกาลเวลาที่ผันผ่าน ทั้งนี้เพราะบทบาทที่กำหนดขึ้นเป็นของไม่จริงยั่งยืนแต่อย่างใด

จะเห็นว่า เกือบทุกวัฒนธรรมสร้างภาพพจน์ให้หญิงอยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าชายเกือบทุกด้าน และในความเป็นจริงหญิงก็มักจะถูกกีดกันออกจากกิจกรรมต่างๆ ที่จะเปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้ เป็นผู้นำ แม้ว่าบางครั้งบทบาทของชายและหญิงในหลายๆ เรื่องมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เกื้อกูลซึ่งกันและกัน แต่อย่างไรก็ตามสตรีจะไม่มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทนอกบ้าน พอ ๆ กับที่บุรุษก็ไม่มีส่วนร่วมหรือมีบทบาทในบ้าน การกระทำทั้งหมดนี้ เป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงการยกย่องบุรุษให้เป็นผู้นำ และมีความเหนือกว่าสตรี

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมและวัฒนธรรมเกาหลีใต้

เกาหลีใต้อยู่ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ (Patriarchy) สืบเนื่องมาจากลัทธิขงจื้อได้ครอบงำชาวเกาหลียาวนานผู้ชายจะมีอำนาจกำหนด และควบคุมระบบความเป็นไปของประเทศชาติเกือบทั้งหมด เป็นเจ้าของอำนาจทางการเมือง และการทหารรักษาความมั่นคง กอปรกับเกาหลีมีการทำสงครามแย่งชิงอำนาจทั้งภายในและภายนอกอยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการบันทึกทางประวัติศาสตร์จึงไม่มีการกล่าวถึงผู้หญิงมากนัก ในบันทึกทางประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่กล่าวถึงผู้หญิงฐานะเพียงสินค้าแลกเปลี่ยนเสริมสร้างบารมีให้กับวัฒนธรรมชาย เป็นผู้มีส่วนต่อการสร้างผลประโยชน์ให้แก่สถาบันชายเป็นใหญ่เท่านั้น

ดำรง ฐานดี ผู้อำนวยการศูนย์เกาหลีศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงได้เก็บเกี่ยวประสบการณ์ในเรื่องราววิถีชีวิตของชาวเกาหลีมากมาย รวมถึงเขียนหนังสือวิชาการหลายเล่มเกี่ยวกับประเทศเกาหลี อาทิ โคมหน้าเกาหลีใต้ปี 2000 อีกทั้งยังได้ศึกษาวิจัยสถานภาพของผู้หญิงในสังคมเกาหลีมานาน พบว่าสถานที่ทำงานทุกแห่งในเกาหลีใต้ส่วนมากจะมีแต่ผู้ชายทำงานในหน้าที่เป็นหัวหน้า และพนักงานทุกระดับ หากมีผู้หญิงบ้างก็จะได้ทำงานในตำแหน่งคอยเป็นผู้สนับสนุนรับใช้ เช่น พนักงานทำความสะอาด พนักงานพิมพ์ดีด ผู้หญิงได้รับการกีดกันไม่ให้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้งานที่เป็นหลักสำคัญ อีกทั้งบริษัทจะไม่ลงทุนให้ไปศึกษาต่อ และไม่แต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งระดับผู้บริหาร แม้จะได้รับประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรในระดับเดียวกับผู้ชาย แต่ก็จะได้รายน้อยกว่าผู้ชายเสมอ ดังนั้นพ่อแม่ส่วนใหญ่จะไม่ส่งบุตรสาวให้เรียนต่อในชั้นสูง เพราะคิดว่าเรียนไปก็เท่านั้น แต่ผู้หญิงจะต้องส่งรายได้ให้พ่อแม่ และส่งเสียพี่ชายหรือน้องชายให้เข้าเรียนในระดับชั้นสูง หากลูกชายจบการศึกษา และได้ทำงานในตำแหน่งที่ดี จะถือเป็นชื่อเสียงของครอบครัว และเป็นเกียรติประวัติของวงศ์ตระกูล

ผู้หญิงเกาหลี เมื่อแต่งงานต้องย้ายไปอยู่บ้านของผู้ชายโดยไม่มีสิทธิมีเสียงในการเรียกร้องจะต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวใหญ่ของฝ่ายชาย หากกระทำผิดจะถูกลงโทษอย่างหนัก สามีนางคนอาจทุบตีภรรยาได้โดยที่ไม่มีใครห้ามได้ ผู้หญิงต้องเป็น “แม่บ้าน”

และ “รับใช้ผู้ชาย” ทุกอย่าง ด้วยเหตุนี้เองการแต่งงานจึงเป็นเสมือน “การแบ่งงานกันทำระหว่างชายและหญิง” ผู้ชายจะต้องทำงานนอกบ้าน และหญิงจะต้องทำงานในบ้าน เป็นการแบ่งงานกันทำทำให้ผู้หญิงตกอยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าชาย ฉะนั้นวัฒนธรรมการแต่งงาน และความสัมพันธ์ในครอบครัว ท้ายที่สุดผู้หญิงก็ต้องกลายเป็นสมาชิกที่ต้องเชื่อฟังตระกูลฝ่ายชาย สถานภาพ บทบาท และธรรมเนียมปฏิบัติล้วนได้รับอิทธิพลโดยตรงจากค่านิยมที่ผู้ชายมีอำนาจในการปกครอง ค่านิยมผู้หญิงเป็นรอง ผ่านกระบวนการขัดเกลาสืบทอดต่อกันมาอย่างที่ไม่สามารถปฏิเสธได้

สรุปว่า สถานภาพของผู้หญิงเกาหลีในการทำงานจะถูกเลื่อนขึ้นเป็นผู้บริหารหรือตำแหน่งสูงน้อยมาก เพราะจะไม่ได้รับการส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาเนื่องจากเชื่อว่ายังไม่ได้ค่าจ้างน้อยกว่าชายอยู่ดี ผู้หญิงจึงต้องส่งน้องชายหรือพี่ชายให้เข้าเรียนระดับสูงแทน เมื่อแต่งงานจะได้รับการกดขี่อย่างมากจากครอบครัวสามี หากกระทำผิดจะถูกทำโทษอย่างหนักโดยไม่มีผู้ใดว่ากล่าวได้เลย

2.5.1 ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์กับการกดขี่ผู้หญิงเกาหลีโบราณ

เกาหลีปกครองประเทศด้วยระบบชายเป็นใหญ่จากค่านิยมที่ว่า ผู้ชายต้องเป็นหัวหน้าสายตระกูล หลักความเชื่อระหว่างสวรรค์กับโลกมนุษย์ และระหว่างชายกับหญิง หรือสามีกับภรรยาซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญที่สุดตามความเชื่อลัทธิขงจื้อ (ประสาร ,2532: 93) ในสมัยโบราณมีผู้อพยพเข้าประเทศเกาหลีได้ไม่ต่ำกว่า 500,000 ปี มีการตั้งอาณาจักรโคกูริว) ปีที่ 37 ก่อนคริสต์ศักราช – ค.ศ .668) อาณาจักรเพ็กเจ (ปีที่ 18 ก่อนคริสต์ศักราช – ค.ศ .663) และอาณาจักรชิลลา (ปีที่ 57 ก่อนคริสต์ศักราช – ค.ศ .935) ในช่วงเวลาดังกล่าว อาณาจักรเหล่านี้ทำการสู้รบแย่งชิงความเป็นใหญ่ระหว่างกันภายในประเทศตลอดเวลา จนกระทั่งถึงปี ค.ศ .668 อาณาจักรชิลลาสามารถยึดครองดินแดนอื่น และรวมประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ แต่อาณาจักรชิลลาครองอำนาจได้เพียง 155 ปีก็เกิดการแย่งชิงอำนาจในหมู่ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ จนถึงปี ค.ศ .919 อาณาจักรโคกูริวสามารถรวมประเทศขึ้นมาได้โดยจักรพรรดิชื่อ วังกอน อาณาจักรโคกูริวเกิดการแตกแยกในภายหลังเพราะการแย่งชิงอำนาจระหว่างขุนนาง และเหล่าข้าราชการเมืองอย่างรุนแรง ระหว่างกลุ่มขุนนางที่นิยมราชวงศ์หมิงของจีน กับกลุ่มผู้นิยมมองโกลดังนั้น นายพล ยี ซองเกีย จึงได้ทำการรัฐประหารในปี ค.ศ .1392 และตั้งราชวงศ์ยี่จิ้นปกครองประเทศ รวมทั้งได้เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น “อาณาจักรโชซอน”

ในประวัติศาสตร์เกาหลีมีการกล่าวถึง “การกดขี่ผู้หญิง” ตั้งแต่สมัยปฐมเผ่าพันธุ์เป็นต้นมาที่ผู้ชายเป็นใหญ่มาโดยตลอด เหตุผลสำคัญคือ บทบาททางสังคมของผู้ชายอยู่เหนือผู้หญิงทุกด้านอยู่แล้ว เริ่มที่ผู้ชายจะเป็นหัวหน้าของสายตระกูล ทุกคนในครอบครัวจะต้องยอมทำตามที่ผู้นำของตระกูลสั่ง ผู้ชายจะมีหน้าที่เป็นทหารทำสงครามรักษาบ้านเมือง เป็นผู้นำ ดังนั้นประวัติศาสตร์

เกาหลีจึงมีแต่โลกของผู้ชายเป็นใหญ่ล้วนๆ ราวกับว่าผู้หญิงไม่มีอยู่ในโลกของประวัติศาสตร์ หรือหากจะมีก็น้อยมาก ๆ ซึ่งก็มักถูกพูดถึงราวกับเป็น สินค้าแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ หรือวัตถุประสงค์ของผู้ชาย ภายใต้ระบบความเชื่อลัทธิขงจื้อ และธรรมเนียมปฏิบัติตามจารีต ผู้หญิงจึงถูกกดขี่อย่างร้ายนุชยธรรม ตั้งแต่ในปี ค.ศ. 49 ผู้นำเกาหลี ได้ส่งทูตพิเศษไปเจริญสัมพันธไมตรีกับจักรพรรดิของจีน จากนั้นผู้นำรุ่นต่อมาก็ส่งบุตรสาวคนโตของตระกูลไปเป็นภรรยาบรรณาการต่อจีนอีก เกิดประเพณีเรื่องการกินอยู่แบบหลายเมีย ธรรมเนียมที่ให้น้องชายแต่งงานกับพี่สะใภ้ในกรณีที่พี่ชายตาย การจัดสรรที่ดินให้ทุกคนครอบครัวตามจำนวนสมาชิกผู้ชายในครอบครัวเท่านั้น วัฒนธรรมการมีราชินี และพระสนมมากกว่าหนึ่งองค์ถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติในสมัยราชวงศ์โค-รยอ ในศตวรรษที่ 11 “คิม อึน บู” ขุนนางจากเมืองอันซัน สามารถครองอำนาจในราชสำนักได้กว่า 50 ปี เนื่องจากยกบุตรสาว 3 คนให้แต่งงานกับเชื้อพระวงศ์ของอาณาจักรโค-รยอ จนท้ายที่สุดแล้ว เครื่องราชบรรณาการที่ต้องนำถวายต่อราชวงศ์หยวนของจีน ยังมีผู้หญิง รวมอยู่ในของบรรณาการร่วมกับทอง เงิน และไหม ปัญหาที่เกิดขึ้นจึงกลายเป็นว่าผู้หญิงเกาหลีสมัยนั้นถึงกับถูกบังคับแต่งงานแต่ด้วยเยาว์ เพราะเกรงว่าจะถูกนำตัวไปเป็นเครื่องบรรณาการต่อราชสำนักหยวนของมองโกล ค่านิยมเหล่านี้ส่งผลต่อวัฒนธรรมการกดขี่ผู้หญิงเกาหลีได้ต่อมา เช่น เมื่อแต่งงานต้องย้ายไปอยู่ในบ้านของผู้ชาย โดยไม่มีสิทธิมีเสียงในการเรียกร้องสิ่งใด ผู้หญิงจะต้องประพฤติปฏิบัติตัวให้เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวใหญ่ของฝ่ายชาย หากกระทำผิดจะถูกลงโทษอย่างหนัก ซึ่งสามีบางคนอาจทุบตีภรรยาของตน โดยไม่มีใครสามารถห้ามได้ เป็นต้น

Chung-Suk Shin (1970, อ้างถึงใน คิน เฮ ซิน ,2543: 3) ศึกษาภาพลักษณ์ของผู้หญิงของสตรีเกาหลีในสมัยโบราณโดยศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมคำสอนสำหรับผู้หญิงทั้งหมด 5 เรื่อง พบว่าคำสอนสำหรับผู้หญิง สรุปได้กว้าง ๆ 3 ประการคือ การขัดเกลาคุณธรรมของตน จริยธรรมในครอบครัว การประหยัดและการซื่อซาย ผู้หญิงเกาหลีสมัยโบราณได้รับการอบรม และถูกบังคับมาตั้งแต่เกิดให้ปฏิบัติตามค่านิยมของสังคมสมัยดั้งเดิม ดังนั้น สตรีควรจะรู้จักการปฏิบัติต่อตัวเองอย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ ทำตัวให้ดีในฐานะที่เป็นภรรยาต่อสามี เป็นลูกต่อบิดามารดาเป็นมารดาต่อบุตร และเป็นแม่บ้าน และมีความสามารถในการดูแลทรัพย์สินและบริวาร ผู้หญิงโบราณยอมรับธรรมเนียม หน้าที่ ค่านิยมดังกล่าวอย่างครบถ้วน และพยายามปฏิบัติตามเท่าที่จะทำได้

สรุปคือ สถานภาพและบทบาทผู้หญิงเกาหลีในอดีตต่ำกว่าชายทุกด้านเพราะความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เป็นไปตามธรรมเนียมลัทธิขงจื้อ ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อระบบการเมืองสังคมวัฒนธรรม ค่านิยม และธรรมเนียมปฏิบัติที่คนในสังคมปฏิบัติต่อกัน

2.5.2 แนวคิดลัทธิขงจื้อกับค่านิยมกตัญญู

ชิน คิน เฮ (2543) ศึกษาค่านิยมและจริยธรรมสำหรับสตรีที่ถูกลัทธิขงจื้อครอบงำ พบว่าประกอบด้วย ค่านิยม “ชายสูงส่งเหนือกว่าหญิง” “กฏระหว่างชายกับหญิง” “ผู้หญิงยอมทำตามผู้ชาย” “ผู้หญิงถูกทอดทิ้งได้เสมอ แต่ไม่มีสิทธิฟ้องร้อง” และ “จงมีความจงรักภักดีต่อสามีผู้เดียว” และพบว่าค่านิยมลัทธิขงจื้อ มีส่วนต่อการที่ผู้หญิงถูกกดขี่อย่างสมบูรณ์แบบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่านิยม ชายสูงส่ง (เหนือ) หญิงต่ำต้อย (ต้อย)

ในบรรดาค่านิยมที่เกี่ยวกับผู้หญิงในลัทธิขงจื้อ ค่านิยมที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือ ค่านิยมว่าด้วยการยกย่องผู้ชาย และดูถูกผู้หญิง หลักจริยธรรมทางลัทธิขงจื้อใหม่ของจูซีในสมัยราชวงศ์โจวซอน กำหนดให้ความแตกต่างระหว่างชายกับหญิงและลำดับชั้นของบุคคลเป็นพรหมลิขิตหรือสิ่งที่ฟ้าลิขิต รัฐบาลแพร่หลักจริยธรรมของลัทธิขงจื้อด้วยการศึกษาสำหรับทั้งชนชั้นสูงและสามัญชนหากผู้ใดฝ่าฝืน จะถูกลงโทษตามกฎหมายอย่างเข้มงวด แนวคิดเรื่อง “ความแตกต่างระหว่างชายกับหญิง” โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา การทำความเข้าใจว่าเป็นหลักมูลฐานของโลกและจักรวาล ความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิงเปรียบเสมือนความสัมพันธ์ระหว่างฟ้ากับดิน จักรพรรดิกับขุนนาง การเปรียบเทียบในลักษณะนี้มาจากปรัชญา หยิน-หยาง จึงมักมีการเปรียบเทียบว่าผู้ชายเป็นผู้สร้างจักรวาล ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย ค่านิยมการยกย่องผู้ชายและดูถูกผู้หญิงเป็นกลไกสำคัญที่จำกัดสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต และการศึกษาของผู้หญิง ทางด้านการศึกษาผู้ชายจะมีโอกาสเรียนหนังสือ แต่ผู้หญิงจะไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา เพราะคนในสังคมที่นับถือลัทธิขงจื้อถือกันว่าการศึกษาของผู้หญิงไม่สอดคล้องกับจริยธรรมความเป็นภรรยา สมัยราชวงศ์โจวซอนจึงไม่นิยมสนับสนุนการศึกษาของลูกสาว อีกทั้งยังมีคำกล่าวที่ว่า “การที่ผู้หญิงมีความสามารถทางด้านการศึกษานั้นเป็นอัปมงคลหรืออากัปกั” บิดามารดาจึงมีลูกสาวอยู่ในบ้าน และฝึกให้ทำแต่งงานบ้านงานเรือนจนกว่าจะแต่งงาน

สรุปคือ การกดขี่ผู้หญิงเกิดจากความเชื่อเรื่องดินกับฟ้า ชายหญิงถูกกำหนดระดับสูงต่ำแต่เกิด การศึกษาไม่อนุญาตให้ผู้หญิงมีสิทธิเพราะเชื่อว่าการศึกษากับวัฒนธรรมการเป็นภรณานั้นไม่สอดคล้องกัน

ค่านิยม “กฏแห่งชายกับหญิง”

ในสมัยราชวงศ์โจวซอน กฏแห่งชายกับหญิงทำให้มีการแบ่งแยกบทบาท และหน้าที่ของผู้ชายกับผู้หญิงออกจากกันอย่างชัดเจน โดยสังคมกำหนดว่า ผู้ชายมีบทบาทและหน้าที่ในงานสังคม ส่วนผู้หญิงรับผิดชอบงานบ้านและเลี้ยงดูลูก ดังนั้นผู้ชายจึงได้รับการศึกษาตามระบบที่เป็นทางการ

เพื่อใช้ประกอบอาชีพ ตลอดจนเรียนรู้ระเบียบกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม ส่วนผู้หญิงไม่มีโอกาสได้รับการศึกษา มีเพียงการขัดเกลาคุณธรรมและฝึกฝนทักษะทางงานบ้านภายในครอบครัว เพื่อให้สามารถควบคุมงานบ้านและดูแลลูกได้ ห้ามหรือจำกัดการออกนอกบ้านของผู้หญิงทำให้ผู้หญิงต้องอยู่แต่ในบ้านและได้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากครอบครัวเท่านั้น กฎข้อนี้ยังทำให้ผู้หญิงกับผู้ชายต้องแบ่งเขตภายในบ้าน และแยกกันอยู่ ผู้หญิงอยู่ข้างในสุดของบริเวณบ้าน หรือผู้ชายอยู่ข้างนอกไม่เล่าเรื่องนอกบ้าน ผู้หญิงอยู่ในบ้านไม่เล่าเรื่องในบ้าน กฎข้อนี้ทำให้สตรีถูกควบคุมให้อยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้ ก็คือภายในบ้าน และไม่เปิดโอกาสให้สตรีได้สัมผัสกับสังคมภายนอก ภายในบริเวณบ้านจึงเป็นพื้นที่ที่มีเสรีภาพที่สามารถทำอะไรก็ได้แห่งเดียวสำหรับผู้หญิงชั้นสูง

สรุปคือ มีการแบ่งแยกบทบาทตั้งแต่เกิด และต่อมาเพศทั้งสองจะได้รับการขัดเกลา และหลักปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ผู้หญิงถูกฝึกให้ทำงานในบ้าน โดยเฉพาะผู้หญิงชั้นสูงจะมีพื้นที่ในบ้านเท่านั้นที่ผู้หญิงสามารถทำอะไรก็ได้ได้มากที่สุด

ค่านิยม “ผู้หญิงยอมทำตามผู้ชาย”

หลักจริยธรรมสำหรับผู้หญิงในลัทธิขงจื้อเป็นหลักจริยธรรมที่สัมพันธ์กับผู้ชาย โดยเฉพาะจริยธรรมสำหรับผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว อาจกล่าวได้ว่าเป็นจริยธรรมที่มีต่อสามี และครอบครัวของสามีนั่นเอง ลัทธิขงจื้อไม่ยอมรับความเป็นตัวของตัวเองของสตรี ยิ่งถ้าหากเป็นหญิงโสด ยิ่งไม่มีความเป็นตัวของตัวเองและจะถือว่าเป็นผู้หญิงไร้ค่า ด้วยเหตุนี้คุณธรรมสูงสุดที่สตรีอาจบรรลุได้ก็คือ คุณธรรมของความเป็นภรรยา ลัทธิขงจื้อเห็นว่าผู้หญิงต้องทำตามสามีคือภาพที่สามีจูงและนำภรรยา ส่วนภรรยาก็ตามสามี อันเป็นอุดมการณ์แห่งชีวิตคู่ เป็นค่านิยมที่ทำให้สถานภาพสตรีตกต่ำและอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายตลอดชีวิต นั่นคือ ผู้หญิงเมื่อยังเด็กต้องเชื่อฟังบิดา เมื่อแต่งงานแล้วต้องเชื่อฟังสามี เมื่อสามีตายก็ต้องเชื่อฟังบุตรชายคนโต ซึ่งเป็นข้อบังคับว่าผู้หญิงไม่ควรตัดสินใจสิ่งใดๆ ด้วยตนเอง ทำให้ผู้หญิงต้องอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายตั้งแต่เกิดจนตาย

สรุปคือ ผู้หญิงโสดนั้นจะถือเป็นหญิงที่ไร้ค่า และสังคมจะไม่ยอมรับความเป็นตัวเองของสตรีสิ่งที่ทำให้ผู้หญิงบรรลุคุณธรรมสูงสุดก็คือ การได้เป็นภรรยาที่ดีของสามีเท่านั้น

ค่านิยม “ผู้หญิงถูกทอดทิ้งได้เสมอ โดยที่ไม่มีสิทธิ์ฟ้องร้อง”

หลักคำสอนข้อนี้ทำให้สถานภาพของสตรีตกต่ำ ซิลกอกจื๊อ หรือระบบหย่าร้าง กำหนดข้อปฏิบัติที่ภรรยาไม่ควรกระทำมี 7 ประการ คือ การไม่เคารพนับถือบิดามารดาของสามี การไม่มีลูก การคบชู้ การหึงหวงริษยา การมีโรคเรื้อรัง การพูดมาก และการลักขโมย หากผู้หญิงทำเพียงประการใดประการหนึ่ง ก็จะโดนไล่ออกจากบ้านแนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่าอำนาจของผู้ชายสามารถบังคับ

ผู้หญิงได้ทั้งกายและใจ ซึ่งบางครั้งก็รวมไปถึงเรื่องที่เป็นไปไม่ได้หรือเป็นไปได้ยาก เช่น บังคับให้ภรรยามีลูกคนแรกเป็นลูกชาย โดยข่มขู่ว่าถ้าทำไม่ได้จะมีภรรยาบ่อย สังคมจึงกำหนดกฎที่ควบคุมไว้โดยมีข้อยกเว้น 3 ประการสำหรับการไล่ภรรยาออกจากบ้านไม่ได้ คือ กรณีที่ผู้หญิงไม่มีที่ไป ผู้หญิงได้ดำเนินพิธีไว้ทุกข์แก่บิดามารดาของสามีเป็นเวลา 3 ปี และหลังจากแต่งงานกับผู้หญิงแล้วฐานะของครอบครัวมั่นคงและดีขึ้น โดยที่ผู้หญิงไม่มีสิทธิคัดค้านแม้แต่น้อย ค่านิยมเช่นนี้จึงเป็นสาเหตุสำคัญที่สุดที่ทำให้สถานภาพสตรีตกต่ำอ่ำแย่ และอยู่ภายใต้อำนาจของสามี ตราบใดที่สังคมยังมีระบบครอบครัวที่บิดาเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาด และคนในสังคมไม่เห็นคุณค่าไม่ยอมรับความเป็นตัวตนของผู้หญิง สตรีก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงสภาพที่ตกต่ำแบบนี้ลงได้

สรุปคือ สังคมที่มีสามีและระบบบิดามีอำนาจเด็ดขาด สังคมก็จะไม่ยอมรับคุณค่าและความเป็นตัวเองของผู้หญิงเลย เนื่องจากกฎที่กำหนดให้ผู้หญิงปฏิบัติหากไม่เป็นไปตามนั้นจะถูกลงโทษอย่างหนักได้เสมออย่างไม่มีสิทธิในการฟ้องร้อง

ค่านิยม “จงมีความจงรักภักดีต่อสามีผู้เดียว”

เป็นค่านิยมที่ว่าด้วยการรักษาพรหมจารี หรือไม่ยอมให้แต่งงานใหม่ ด้วยคติที่ว่า “ผู้ชายเป็นฟ้า ฟ้าเป็นสิ่งที่เที่ยงไม่ผัน สามีก็เป็นผู้ที่เที่ยงไม่ผันเช่นเดียวกัน” หมายความว่า สามีมีภรรยาใหม่ได้ แต่ผู้หญิงที่เป็นม่ายแต่งงานใหม่ไม่ได้ ผู้หญิงในสมัยราชวงศ์โซซอนนั้น เป็นยุคที่ลัทธิขงจื้อควบคุมเกือบทุกด้าน ถูกบังคับให้รักษาพรหมจารีและจงรักภักดีต่อสามีเพียงผู้เดียว แต่สำหรับผู้ชาย ถ้าหากว่าภรรยาเสียชีวิตหรือหย่าร้างกันได้ ก็มีภรรยาใหม่ได้เสมอ สังคมสมัยนั้นบังคับให้สตรีซื่อสัตย์และภักดีต่อสามีผู้เดียวไปจนตาย

สรุปคือ แนวทางปฏิบัติและหน้าที่ของผู้หญิงในราชวงศ์โซซอนต้องอยู่ในกฎขงจื้อหรือระบบชายเป็นใหญ่คือ เมื่อเด็กต้องเชื่อฟังบิดามารดา เมื่อแต่งงานต้องเชื่อฟังสามี เมื่อสามีตายไปก็ต้องเชื่อฟังลูกชายคนโต ซึ่งล้วนเป็นข้อจำกัดที่ผู้หญิงไม่มีสิทธิตัดสินใจด้วยตัวเอง นอกจากนั้นสิ่งที่ภรรยาไม่ควรทำยังประกอบด้วย ไม่เคารพนับถือบิดามารดาสามี ไม่มีลูก เป็นชู้กับผู้ชายอื่น หึงหวงริษยา มีโรคร้าย พุดจามาก ขโมยของ หากทำผิดจะต้องถูกไล่ออกจากบ้าน นั่นคือ ค่านิยมสังคมสมัยนี้ถูกผู้หญิงทุกด้านไม่ว่าจะด้านใดผู้หญิงก็ต้องอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าชาย และถูกกดขี่ไปจนตาย การยกระดับจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนค่านิยมของสังคม และปรับเปลี่ยนที่ความเชื่อก่อนสิ่งอื่นใด

2.5.3 อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ และผู้หญิงในอุดมคติ

บทบาทและหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงถูกกำหนดอย่างละเอียดและเข้มงวด ผู้หญิงสมัยโซซอนไม่สามารถทำอะไรที่ตนต้องการได้อย่างอิสระ ต้องอาศัยอยู่ในบ้านและดูแลกิจการบ้านเรือน

ให้เรียบร้อย สังคมเกาหลีต้องการให้สตรีมีคุณสมบัติของ “ผู้หญิงในอุดมคติ” หมายความว่า เป็นมารดาที่ดี และเป็นภรรยาที่ดี ตั้งแต่เกิดมาผู้หญิงเกาหลีถูกเลี้ยง และได้รับการอบรมสั่งสอนให้เป็นสตรีที่มีกริยามารยาทสุภาพเรียบร้อย เชื้อฟิงและปรนนิบัติดูแลสามี กตัญญูต่อบิดามารดาเลี้ยงดูแลลูกตามคำสอนของลัทธิขงจื้อ โดยเฉพาะคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมที่เกี่ยวกับสตรี และมนุษยสัมพันธ์อย่างครบถ้วน สรุปลักษณะผู้หญิงสมัยนั้นสังคมเกาหลีสร้างผู้หญิงให้เป็นแม่และเมียที่ดีเท่านั้น โดยผู้หญิงในอุดมคติ (ตามที่สังคมสร้างมาตรฐานขึ้นมา) จะต้องมีศีลธรรมและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีด้วย

Eun-Hwy Jeoung (1994, อ้างถึงใน คิน เฮ ซิน ,2543: 8) ศึกษาโลกทัศน์เกี่ยวกับการศึกษาสตรีของชงชียอล ซึ่งเป็นผู้แต่งเรื่อง ‘เกเนียซอ’ ที่แปลว่าตำราสอนกุลธิดา โดยศึกษานโยบายการศึกษาสตรีในสมัยราชวงศ์โชซอนตอนต้น และวัตถุประสงค์การแต่งเรื่อง เกเนียซอ พร้อมทั้งวิเคราะห์คำสอนในวรรณกรรมเรื่องนี้ ผลวิจัยพบว่า ผู้หญิงในอุดมคติจะต้องเป็นผู้หญิงที่ซื่อสัตย์ต่อสามี รักเดียวใจเดียว และปรนนิบัติดูแลสามี กตัญญูต่อบิดามารดา เลี้ยงดูดูแลลูก และมีความสามารถในการสร้างมิตรภาพระหว่างบรรดาเครือญาติ และในกิจบ้านเรือน กล่าวได้ว่า เป็นผู้หญิงที่ปฏิบัติตามคำสอนของลัทธิขงจื้อโดยเฉพาะคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมที่เกี่ยวกับสตรี และมนุษยสัมพันธ์อย่างครบถ้วน จากการศึกษาโลกทัศน์ที่เกี่ยวกับการสั่งสอนสตรีของชงชียอล ในเรื่อง เกเนียซอ สรุปได้ว่า สำหรับการศึกษาศตรี ชงชียอลเน้นการอบรมสั่งสอนในชีวิตประจำวันมากกว่าการสั่งสอนทางด้านวิชาการ และศีลธรรม หน้าที่ของผู้หญิงอยู่ที่การดูแลกิจการบ้านเรือน ไม่ได้อยู่ที่ศึกษาเล่าเรียนทางวิชาการ การอบรมสั่งสอนสำหรับผู้หญิงนั้น จึงเรียนรู้จากมารดา และย่าในบ้านก็เพียงพอ “ไม่ควรอ่านหนังสือวิชาการ”

วรรณกรรมเรื่อง แนนฮุน (คำสอนสตรี) และ วรรณกรรมเรื่อง เกเนียซอ (ตำราสอนกุลธิดา) เป็นวรรณกรรมสอนสตรีของเกาหลีที่ได้รับความนิยมมากที่สุด และแพร่หลายมากที่สุด มีเนื้อหาสาระคำสอนที่ครอบคลุมการประพฤติปฏิบัติเกือบทุกอย่างในชีวิตความเป็นอยู่ รวมทั้งสถานภาพและบทบาทของผู้หญิง อันเป็นคำสอนสตรีที่มีเนื้อหาสาระในแง่พฤติกรรมแห่งการดำเนินชีวิตของกุลสตรีในสมัยนั้น

เกเนียซอ (ตำราสอนกุลธิดา)

หนังสือเรื่องนี้ได้รับการตีพิมพ์หลายครั้งรวมถึงในสมัยพระเจ้าจุงจง (ค.ศ .1522) ซึ่ง“แดจังกึม” อยู่ในสมัยที่มีค่านิยมเช่นนี้ เป็นวรรณกรรมคำสอนสตรีที่สำคัญเรื่องหนึ่ง ของผู้แต่งที่มีฉายาว่า อุอัม นักการเมืองที่มีชื่อเสียงในศตวรรษที่ 17 เขาเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านลัทธิขงจื้อ โดยเฉพาะทางด้านการศึกษา แต่งหนังสือเล่มนี้ในฐานะที่เป็นพ่อที่สอนลูกสาวซึ่งกำลังจะแต่งงานให้รู้จักกริยาและหน้าที่ของภรรยาที่ดี โดยใช้ภาษาเกาหลีและตัวอักษรเกาหลี เนื้อเรื่องแบ่งออกเป็น 20 ตอนคือ

การปฏิบัติต่อบิดามารดาของ การปรนนิบัติสามี การปฏิบัติต่อบิดามารดาสามี การสร้างมิตรภาพระหว่างพี่น้อง มิตรภาพกับบรรดาเครือญาติ การเลี้ยงลูก พิธีเช่นไหว้ การต้อนรับแขก การห้ามหึงและริษยา การระวังคำพูด การประหยัดทรัพย์สิน การขยันทำงาน การดูแลคนป่วยในบ้าน การเตรียมอาหารกับเสื้อผ้า การปกครองคนรับใช้บริวาร การให้ยืมและได้รับ การรู้จักการซื้อขายของ อย่าเชื่อเรื่องผีต่างๆ ความรอบคอบที่ไม่ควรพลาด และว่าด้วยการดำเนินตามแบบอย่างที่ดีของคนเก่าแก่และบรรพบุรุษ

แนฮุน (คำสอนสตรี)

เป็นวรรณคดีคำสอนสตรีที่เก่าที่สุดของเกาหลี เป็นผลงานพระราชนิพนธ์ของพระราชินีโซเฮ ซึ่งเป็นพระสุณิสาของพระเจ้าเซโซ พระมหากษัตริย์องค์ที่ 7 และเป็นพระมารดาของพระเจ้าจงจง พระมหากษัตริย์องค์ที่ 9 ในราชวงศ์โชซอน โดยคัดลอกคำสอนที่เหมาะสมกับการอบรมสั่งสอนผู้หญิงเกาหลีจากวรรณกรรมคำสอนต่างๆ ของจีน มี 3 เล่มและแบ่งออกเป็น 7 ตอน คือ การพูดจา การปฏิบัติ ความกตัญญู ขนบธรรมเนียมประเพณีการแต่งงาน คู่ครองสามีกับภรรยา บทบาทในฐานะที่เป็นแม่ และการสร้างมิตรภาพกับบรรดาเครือญาติ ความสุจริตและการประหยัดทรัพย์สิน งานวิจัยของ คิน เฮ ซิน กล่าวถึงเนื้อหาคำสอนของแนฮุน และเกเนยซอ โดยสรุปสามารถแบ่งออกเป็น 4 หมวด ได้แก่

1. การปฏิบัติต่อตนเองอย่างมีคุณธรรม

1.1 การครองตนในสังคม

ผู้หญิงต้องรักษานวลสงวนตัว อ่อนน้อม เรียบร้อย รักเดียวใจเดียว และควบคุมตัวเองให้ประพฤติปฏิบัติตนไปในทางที่เหมาะสม ถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สอนสตรีให้มีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ

- คุณงามความดีของผู้หญิง จะต้องมีความเกียบจริม สุภาพอ่อนโยน ซื่อสัตย์ รักษาพรหมจารีและจงรักภักดีต่อสามี จัดการสิ่งของต่างๆ ให้ดี รู้จักความอับอายในการวางตัว และมีระเบียบวินัยในอากัปกิริยา สำหรับอุปนิสัยก็ควรรู้จักประมาณตน รู้ถึงฐานะของตนจะได้ปฏิบัติตนถูกต้อง เจียมเนื้อเจียมตัวไม่ให้ความโลภและความฟุ้งเฟ้อ เห็นอกเห็นใจและเมตตาต่อผู้อื่นไม่ว่าฐานะของเขาจะเป็นอย่างไร ละทิ้งความหยิ่งทะนง และให้เห็นอกเห็นใจ อดทน และในขณะที่เดียวกัน ให้ผู้หญิงมีความมั่นใจในตัวเองและความเด็ดเดี่ยว และแม้ไม่ยอมทำก็ต้องทำด้วยความมั่นใจในตนเอง

- การพูดจาของผู้หญิงต้องพูดจาแต่เรื่องดี ๆ ไม่พูดเรื่องไม่ดี พูดเหมาะสมกับกาลเทศะ ไม่มีใครที่ไม่อยากฟัง ผู้หญิงต้องระวังการใช้ภาษา เพราะการพูดข่มทำให้เกิดเรื่องต่าง ๆ

- รูปร่างหน้าตาของผู้หญิง จะต้องซักและล้างฝุ่น จี๊โคลและสิ่งสกปรก เตรียมเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายให้สะอาด อาบน้ำไม่ให้มีจี๊โคลในร่างกาย

- ความสามารถทางงานบ้านและงานฝีมือของผู้หญิง คือการทอผ้าปั่นใยด้วยความตั้งใจ ไม่ชอบเล่นและหัวเราะ เตรียมหลักกับอาหารให้ดี อร่อย และต้อนรับแขกอย่างดี

คุณสมบัติของผู้หญิงทั้ง 4 ประการนี้สำหรับการครองตนแล้วจะขาดไม่ได้เด็ดขาด และความประพฤติดังกล่าวนี้ปฏิบัติตามไม่ยากขึ้นอยู่กับจิตใจ

1.2 การพูดจา

ผู้หญิงที่ฉลาดต้องระมัดระวังรักษาคำพูด เพื่อรักษาความสัมพันธ์ในเครือญาติ เกิดความเสียหายระดับประเทศและครอบครัว ผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว แม้ว่าเห็นกับตาที่ห้ามพูด แม้ได้ยินก็จงทำตัวเหมือนไม่ได้ยิน ถ้าไม่สำคัญก็อย่าพูด ดังนั้นการระวังคำพูดไม่พูดมาสำคัญที่สุด

1.3 กริยามารยาท

มีกฎแห่งชายกับหญิงที่ใช้กันอย่างเข้มงวดเพื่อสร้างระเบียบวินัยสังคม ผู้หญิงผู้ชายห้ามนั่งชิดกัน ห้ามใช้ผ้าเช็ดหน้าหรือหวีร่วมกัน และห้ามรับหรือให้สิ่งเหล่านี้แก่กันโดยเด็ดขาด ระหว่างที่สะใภ้กับน้องชายสามีอย่าเยี่ยมกันเป็นการส่วนตัว อย่าพูดจาเสียงดัง เวลาเข้าบ้านและออกบ้านต้องระมัดระวัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้หญิงชั้นสูงเกือบจะไม่มีอิสรภาพในการออกนอกบ้าน นอกจากมีเรื่องสำคัญมากในครอบครัว เมื่อต้องไปข้างนอกเพราะมีพิธีสมรสหรืองานศพของญาติพี่น้องหรือเพื่อนออกได้ แต่ต้องนั่งข้างในสุดของห้อง และห้ามมองออกข้างนอก เมื่อมีงานใหญ่โตการแบ่งแยกผู้หญิงผู้ชายเป็นไปได้อย่างให้ระวัง

2. การปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีศีลธรรม

เป็นการสั่งสอนผู้หญิงให้ปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้แก่บิดามารดา สามี และญาติพี่น้องของสามี และสั่งสอนเรื่องคู่ครอง และการแต่งงานสำหรับผู้ที่เป็นบิดามารดา

2.1 การปฏิบัติต่อบิดามารดาในฐานะลูกสะใภ้ที่ดี

ก่อนแต่งงานก็กตัญญูต่อบิดามารดาของตน เมื่อแต่งงานไปต้องปรนนิบัติต่อบิดามารดาของสามีแทนบิดามารดาของตน และควรให้ความสำคัญกับบิดามารดาของสามีมากกว่าบิดามารดาของตนเอง และการปรนนิบัติบิดามารดาของสามีสำคัญกว่าความรักระหว่างสามีภรรยา ภาระหน้าที่ว่าด้วยการดูแลความเจ็บไข้ได้ป่วยนั้นเป็นของผู้หญิง นั่นคือ อย่าออกห่างคนไข้ แม้ว่าคนไข้ไม่ยอมรับประทาน พยายามเตรียมอาหารไปและชวนให้รับประทานบ่อยๆ ต้องดูแลทุกสิ่งทุกอย่างด้วยความตั้งใจจริง จงต้อนรับคนพยาบาลคนไข้และหมอให้ดี

2.2 การปฏิบัติต่อสามีในฐานะภรรยาที่ดี

หญิงและชายมีการแบ่งแยกตามความแตกต่างของลักษณะนิสัยโดยเปรียบเทียบกับลักษณะของหยิน และหยาง ซึ่งหยาง หมายถึงผู้ชายหรือพลังที่เข้มแข็ง หยิน หมายถึงผู้หญิงหรือความอ่อนโยน ผู้ชายนับถือสิ่งที่เข้มแข็งเป็นสิ่งสำคัญ ผู้หญิงถือสิ่งที่อ่อนบางเป็นสิ่งสวยงาม เนื่องจากผู้หญิงและผู้ชายมีลักษณะนิสัยที่ไม่เหมือนกัน จึงมีบทบาทและหน้าที่ต่างกัน คือ สามีต้องปกครองดูแลภรรยา และภรรยาปรนนิบัติสามี หน้าที่ของภรรยาทั้งงานในบ้าน คือ หน้าที่ต้องอยู่กับการเตรียมและจัดอาหาร เหล้าและเสื้อผ้าในครอบครัว ไม่ให้ภรรยาเข้าร่วมการเมือง และไม่ให้ทำเรื่องใหญ่หรือเรื่องสำคัญของครอบครัว ผู้หญิงและชายต้องเคารพในบทบาทซึ่งกันและกันและซื่อสัตย์ต่อกันชีวิตคู่จึงจะมีความสุข

ภรรยาต้องเชื่อฟังและเคารพนับถือสามี แม้ว่าภรรยา กับสามีมีสถานภาพเท่าเทียมกัน แต่สามีนั้นเปรียบเสมือนเป็นฟ้า ภรรยาจึงควรที่จะต้องเคารพนับถือ และปรนนิบัติสามีเช่นบิดาของตน ต้องเชื่อฟังและอย่าคัดค้านเด็ดขาด ในชีวิตผู้หญิง มีสามีได้คนเดียวและสามีคือคนที่สำคัญที่สุดในชีวิต ภรรยาต้องไม่หึงหวง แม้มีเรื่องเล็กน้อยก็ต้องปรึกษาสามีก่อนเสมอ การใช้ชีวิตคู่ต้องปฏิบัติต่อกันเหมือนแขกคนสำคัญ การปฏิบัติต่อญาติพี่น้องสามีในครอบครัวเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิงในครอบครัว และกล่าวว่าหนทางเดียวที่จะรักษาความสงบสุขในครอบครัวได้ก็คือ ความอดทน การเป็นแม่บ้านและการแต่งงานนั้นควรพิจารณาถึงอุปนิสัยและความประพฤติของว่าที่ลูกเขย หรือลูกสะใภ้ รวมถึงพื้นเพของครอบครัวเขาก่อนเสมออย่าดูแต่ความร่ำรวยหรือฐานะมั่นคงเพียงอย่างเดียว

3. การเป็นแม่บ้านที่ดี

- รู้จักขยันขันแข็งในงานบ้าน “ภาระหน้าที่ว่าด้วยการขยันทำงานบ้าน” คือ ต้องปรนนิบัติบิดามารดาสามี เลี้ยงดูลูก การจัดพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษและการทอผ้า จนถึงการเตรียมอาหารทุกมื้อ งานบ้านทั้งหมดคอยู่ที่มือของแม่บ้าน สตรีมีหน้าที่ทำงานบ้านและควบคุมดูแลงานบ้าน จึงต้องขยันทำงานบ้าน เอาใจใส่บ้านเรือนให้สะอาดเรียบร้อย

- รู้จักการจัดพิธีเช่นไหว้บรรพบุรุษ เกาหลีนับถือวิญญาณของบรรพบุรุษ จึงมีพิธีเช่นไหว้ ผู้หญิงจึงต้องเป็นผู้รู้จักวิธีการจัดพิธีและเตรียมเครื่องเช่น เป็นเรื่องที่สำคัญมากสำหรับผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว และต้องจัดและเตรียมด้วยความตั้งใจจริง ความบริสุทธิ์ใจ และรอบคอบ

- รู้จักต้อนรับแขก เรื่องนี้มีความสัมพันธ์กับศักดิ์ศรี และความมีหน้ามีตาของสามีมากทีเดียว แขกที่มาบ้านจะประทับใจมากเพียงใดขึ้นอยู่กับ การต้อนรับของเจ้าบ้าน ผู้หญิงต้องต้อนรับ

ให้ดี โดยให้บริการอาหารอย่างดี หากไม่ต้อนรับด้วยไมตรีจิต เพียงแค่ครั้งสองครั้ง แยกคนนั้นจะไม่มีมาอีก ให้อำนวยความสะดวกไม่แบ่งแยกคนชั้นสูงกับคนชั้นต่ำ หรือคนรวยและคนจน

- รู้จักประหยัด ผู้หญิงต้องรู้จักใช้สอยอย่างประหยัด และรู้วิธีเก็บออมทรัพย์สมบัติ

- รู้จักใช้คน สตรีชนชั้นสูงในฐานะแม่บ้านต้องรู้จักใช้คน ต้องมีความเข้าใจ ความเห็นใจ ให้ความเมตตา และมีน้ำใจต่อบ่าวไพร่ ถ้าบ่าวไพร่ทำผิดก็ตักเตือนแต่โดยดี อย่าใช้ความกดดันและความเข้มงวดอย่างเดียว ต่างคนต่างมีความสามารถของตน อย่าให้ทำสิ่งที่เกิดความสามารถของเขา อย่าด่าพร่ำเพรื่อ ถ้าไม่มีครอบครัวให้คนรับใช้คนอื่นช่วยดูแลกันเอง

4. การเป็นมารดาที่ดี

- การสั่งสอนลูกก่อนคลอด เป็นความเชื่อว่าลูกในท้องจะได้รับความกระทบกระเทือนจากพฤติกรรมของมารดา ผู้เป็นแม่ที่กำลังตั้งครรภ์อยู่จึงต้องมีความระมัดระวังการปฏิบัติตนต่างๆ เช่น ขณะที่ตั้งครรภ์ไม่ควรรับประทานอาหารไม่ดี หรือนอนบนพื้นที่เอียง รักษาตัวให้ดี และทำตัวให้เรียบร้อย เมื่อคลอดลูกจะได้เป็นคนเรียบร้อย ลูกมักจะเป็นเหมือนมารดา เพราะลูกอยู่ในท้องมารดาเป็นเวลา 10 เดือน และเชื่อฟังคำมารดาจึงเหมือนมารดา

- การเลี้ยงดูและสั่งสอนลูก มีการแนะนำวิถีทางและเนื้อหาการสอนตามเพศและวัยของลูกอย่างละเอียด ความผิดของลูกทั้งหมดอยู่ที่การสั่งสอนของแม่ เน้นบทบาทที่สำคัญของมารดาต่อการอบรมสั่งสอนลูกเป็นอย่างมาก การเลี้ยงดูและกระทำของมารดามีอิทธิพลในการหล่อหลอมให้ลูกเจริญเติบโตขึ้นมาในลักษณะตามที่ต้องการได้ แม่ประพฤติเช่นไร ลูกก็มักจะประพฤติปฏิบัติตามแม่เช่นนั้น

สรุปได้ว่า ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วข้างต้น งานวิจัยของ คีน เฮ ซิน (2543: 131-132) สามารถสรุปภาพลักษณ์ของผู้หญิงในอุดมคติเดิมของเกาหลีใต้ไว้ 6 ประการดังต่อไปนี้คือ

1. สตรีต้องเป็นผู้ที่สุภาพเรียบร้อยทั้งกายและจิตใจ กุลสตรีต้องควบคุมตัวเองให้ประพฤติปฏิบัติตนในทางที่เหมาะสมและถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงระมัดระวังกริยามารยาทอิริยาบถต่างๆ

2. สตรีต้องเป็นลูกที่ดีของพ่อแม่ ทั้งบิดามารดาของตนเองและที่สำคัญต้องเป็นลูกสะใภ้ที่ดีต่อบิดามารดาของสามีด้วยความเคารพนับถือและปรนนิบัติอย่างจริงจัง

3. สตรีจะต้องเป็นภรรยาที่ดีของสามี ต้องเชื่อฟังและเคารพสามี “ความเชื่อฟังสามี” คือคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดของภรรยาในการปรนนิบัติสามี ชื่อสตัต์ต่อสามี เคารพเชื่อฟังสามีเสมือนบิดา แม่สามีมีอนุภรรยาไม่ควรแสดงอาการหึงหวง

4. สตรีจะต้องเป็นผู้ที่สร้างไมตรีกับญาติพี่น้องของสามี ผู้หญิงมีหน้าที่สร้างความอบอุ่นและความสงบสุขในครอบครัวของตนเองและหมู่ญาติพี่น้อง ด้วยความเคารพและเอาใจใส่ ที่สำคัญต้อง “อดทนทุกอย่าง”

5. สตรีต้องเป็นมารดาที่ดี การเลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนบุตรเป็นหน้าที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของสตรีก็ว่าได้ มารดาที่ดีต้องมีคุณสมบัติในการเลี้ยงดูและอบรมสั่งสอนลูกหลายประการ ได้แก่ ความฉลาด ความเข้มงวด ความเป็นธรรม และความเมตตา

6. สตรีต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถทางการงานบ้าน โดยเฉพาะต้องรู้จักการเตรียมพิธี เช่นไหว้บรรพบุรุษและธรรมเนียมการต้อนรับแขก ไม่ว่าจะอยู่ระดับใดในสังคม เกิดเป็นสตรีต้องรู้จักและฝึกฝนหน้าที่ของแม่บ้านให้คล่อง

ผู้หญิงเกาหลีในสมัยราชวงศ์โชซอนจะได้รับการเลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนให้เป็นภรรยาที่ดีต่อสามี สั่งสอนให้เป็นภรรยาที่ดีต่อสามี ลูกสะใภ้ที่ดีต่อบิดามารดาของสามี มารดาที่ดีต่อบุตร ธิดา และแม่บ้านที่ดีในกิจการบ้าน และผู้หญิงเองก็พยายามให้ตัวเองเป็นผู้หญิงในอุดมคติให้ได้ และรักษาคุณสมบัติอย่างเต็มใจและเต็มตัวตั้งแต่เกิดมาจนตาย ค่านิยมของผู้หญิงในสมัยราชวงศ์โชซอนที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนสตรีส่วนใหญ่ ไม่มีความเหมาะสมกับค่านิยมของคนในสมัยปัจจุบันก็จริง แต่ไม่น่าจะละทิ้งหรือละเลยทั้งหมด เพราะว่าคำสอนเหล่านั้นเป็นมรดกของบรรพบุรุษของคนเกาหลีที่มีภูมิปัญญา และยังมีส่วนที่จะนำมาใช้ได้และควรจะสืบต่อไปให้รุ่นหลัง (ชิน คิน เฮ , 2543: 44)

2.5.4 ผลกระทบจากค่านิยมลัทธิขงจื้อต่อ ฐานะ สถานภาพ และบทบาทผู้หญิง

อุดมการณ์เกี่ยวกับครอบครัว มีค่านิยมยกย่องผู้ชายให้มีสถานภาพสูงสุดทั้งในสังคม ล้วนมาจากการนับถือคำสอนของขงจื้อที่เชื่อว่าทั่วทั้งจักรวาลมีเพียงครอบครัวใหญ่ครอบครัวหนึ่ง ทุกสิ่งจะมีความเกี่ยวข้องกันและกัน และจะมีการเรียงลำดับสูง ต่ำ จากชั้นต่ำสุดคือ ความเป็นมนุษย์ขึ้นไปจนถึงสวรรค์ สวรรค์เป็นแหล่งรวมทุกสิ่ง และเป็นบรรพบุรุษของสรรพสิ่งบนพื้นพิภพ ดังนั้นจึงส่งผลกระทบต่อสถานภาพและบทบาทของสตรีเป็นอย่างมาก สถานภาพและบทบาทโดยรวมของสตรีเกาหลีสมัยราชวงศ์โชซอนจึงสามารถอธิบายได้ดังนี้ คือ

สถานภาพ และบทบาทในครอบครัว

สถานภาพของสตรีอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และต้องดำเนินชีวิตภายในขอบเขตจำกัดอย่างเคร่งครัด ผู้หญิงจะไม่คัดค้าน และไม่พยายามที่จะฝ่าฝืนเหล่านั้นอย่างเต็มใจ ชีวิตทั้งชีวิตของสตรีในสมัยนั้นขึ้นอยู่กับจริยธรรมและศีลธรรมทางลัทธิขงจื้อ สตรีถูกอบรมสั่ง

สอนไม่ให้แสดงความคิดเห็นต่อสามี และยอมทำตามสามีไม่เช่นนั้นจะโดนกล่าวว่าเป็นผู้หญิง “ไร้ศีลธรรม” และจะถูกรังเกียจเหยียดหยามจากสังคมอย่างรุนแรง เมื่อโดนกล่าวว่าเป็น ภรรยาที่สมบูรณ์แบบก็จะถูกทอดทิ้งได้ทันทีโดยที่ไม่สามารถฟ้องหย่าได้เลย

“สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงชั้นสูง” จะอยู่ภายใต้ “กฎแห่งชายกับหญิง” กล่าวคือ ผู้ชายอยู่ข้างนอก ไม่เล่าเรื่องนอกบ้าน ผู้หญิงอยู่ข้างใน ไม่เล่าเรื่องในบ้าน ผู้หญิงถูกกำหนดขอบเขตชีวิตอย่างเข้มงวด แม้ว่าฐานะทางการเงินค่อนข้างมั่นคง และได้รับเกียรติในบ้าน แต่ก็ถูกตัดขาดจากสังคมภายนอก ไม่มีอิสรภาพทางการกระทำ ต้องอยู่ในบ้านตั้งแต่เกิดจนตาย โลกของสตรีชนชั้นสูง จึงมีแต่บ้านและครอบครัว

“สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงสามัญชน” ก่อนข้างอิสระและมีข้อบังคับเกี่ยวกับ พฤติกรรมน้อยกว่า เพราะหญิงชาวบ้านสามารถเข้าออกนอกบ้านได้ก็ เนื่องจากการดำรงชีวิตที่ต้อง ช่วยกิจการสามีเพื่อให้ชีวิตมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ไม่ยากลำบาก

สรุปคือ สถานภาพในสมัยราชวงศ์โชซอน ถือว่าไม่มีอิสระตามหลักสิทธิมนุษยชน แม้ว่า จะต่างชนชั้นกัน แต่มีหน้าที่ในการปรนนิบัติบิดามารดาของสามีและสามี เลี้ยงลูก เตรียมพิธีเช่น ไหว้บรรพบุรุษ ทำอาหาร ปั่นด้าย และดำเนินชีวิตอยู่ภายใต้กฎของลัทธิขงจื้อที่เปรียบเหมือนทาส ในตำนานเกาหลีเรียกว่า “ทาสที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร”

สถานภาพ และบทบาททางสังคม

เมื่อเทียบกับผู้ชาย ผู้หญิงไม่ได้รับความเสมอภาคเกือบทุกด้าน เช่น ครอบครัว การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เนื่องจากค่านิยมที่ให้ความสำคัญแก่ชายมากกว่าหญิง มีสำนวนเรียกว่า นัมจนยอบี ซึ่งหมายถึง “ยกย่องผู้ชายดูถูกผู้หญิง” ผู้หญิงจะถูกเข้มงวดกวดขันในเรื่องความเป็นอยู่ โดยกฎเกณฑ์ต่างๆ ทางจริยธรรมและศีลธรรมของลัทธิขงจื้อ และแทบจะไม่มีอิสระในเรื่องชีวิต ส่วนตัว ผู้วิจัยสรุปลักษณะของสถานภาพทางสังคมของผู้หญิงจากงานวิจัยของ ซิน คิน เฮ ได้ ดังต่อไปนี้ คือ

- เป็นผู้ที่ถูกกีดกันให้อยู่แต่ในบ้าน ถูกสอนให้รู้จักการครองตน และทำหน้าที่แตกต่างกับ เด็กชายแต่เด็ก อยู่ภายใต้กฎแห่งชายกับหญิงภายใต้อำนาจของสามี ซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว

- เป็นผู้ที่เชื่อฟังผู้ชายในครอบครัว ไม่ว่าจะบิดา สามี หรือบุตรชาย ไม่สามารถตัดสินใจอะไรได้ด้วยตัวเอง และอยู่ด้วยความกลัวการหย่าร้างจากสามีตลอดชีวิต ถูกสามีทิ้งไปมีภรรยาอื่น ได้โดยไม่มีสิทธิไม่มีเสียงด้วยเหตุผลว่าต้องการสืบทอดวงศ์ตระกูล เพราะการที่ไม่สามารถมี บุตรชายได้นั้น ถือว่าเป็นความผิดร้ายแรงของผู้หญิง

- เป็นแม่หม้ายเมื่อสามีตายตลอดชีวิตโดยเฉพาะผู้หญิงชั้นสูง เรื่องพรหมจารีของผู้หญิงหรือความบริสุทธิ์กลายเป็นเรื่องของกฎหมาย ในสมัยของพระเจ้าจุงจง) ค.ศ .1506-1544) มีการบัญญัติว่าการแต่งงานใหม่ของผู้หญิงเป็นอาชญากรรม แต่สำหรับผู้ชายหากภรรยาตายก็แต่งงานใหม่ได้ทันที อีกทั้งลูกชายของผู้หญิงที่แต่งงานใหม่จะไม่มีสิทธิสอบเข้ารับราชการ ถือเป็นสถานภาพของผู้หญิงเป็นเพศที่ไม่ได้รับความยุติธรรมจากทั้งกฎหมาย และสังคมอย่างเด่นชัด

- ถูกจำกัดให้รับผิดชอบงานในครอบครัวเท่านั้น ไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมภายนอก ไม่สามารถทำนิติกรรมต่างๆ ด้วยตัวเองได้ และไม่ได้เป็นตัวของตัวเอง ผู้หญิงจะไม่มีชื่อจริงก่อนแต่งงาน เมื่อแต่งงานไปก็จะมีแต่ชื่อสกุลสืบจากบิดา ดังนั้นในสำมะโนครัวของฝ่ายครอบครัวสามี ก็จะมีแต่การระบุชื่อสามีไม่มีชื่อผู้หญิง จึงได้ชื่อว่าเป็น “ภรรยาของใคร” หรือ “แม่ของใคร” เท่านั้น

- ไม่ได้รับการส่งเสริมให้ศึกษาเล่าเรียน ผู้หญิงเกาหลีโดยทั่วไปจึงไม่ได้รับการศึกษาถูกสอนให้อยู่แต่ในบ้าน การเรียนจึงเป็นเรื่องการบ้านการเรือนและคุณธรรมทางด้านลัทธิขงจื้อในบ้าน ทั้งนี้ในสมัยราชวงศ์โชซอนสังคมเกาหลีให้ความสำคัญกับการศึกษาหาความรู้ และส่งเสริมให้ลูกเรียนระดับสูง เฉพาะลูกชายเท่านั้น การเรียนของผู้หญิงจึงมีแค่การฝึกหัดกริยามารยาท การครองตน และหัดอ่านเขียนหนังสือระดับเบื้องต้น แต่สตรีชนชั้นสูงเท่านั้นที่มีโอกาสเรียนเขียนหนังสือ ผู้หญิงสามัญชนซึ่งเป็นผู้หญิงครึ่งหนึ่งของประเทศไม่รู้หนังสือ จนกระทั่งในสมัยของพระมหากษัตริย์เซจงมหาราช) ค.ศ .1418-1450) ทรงประดิษฐ์อักษรเกาหลีเมื่อปี ค.ศ .1443 ผู้หญิงจึงมีโอกาสศึกษาอักษรเกาหลี และอัตราการรู้หนังสือก็มากขึ้น

สรุปได้ว่า ถึงอย่างไรก็ตามผู้หญิงเกาหลีสมัยราชวงศ์โชซอนก็ยังเป็นผู้มีฐานะทางสังคมต่ำ และจำกัดกว่าผู้ชายด้วยกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่ลัทธิขงจื้อตั้งขึ้น เพราะได้รับการขัดเกลาทางสังคมให้กระทำตามบทบาททางเพศตั้งแต่เกิด ถูกกดขี่มาตลอดโดยจะเห็นจากผู้หญิงไม่มีอำนาจตัดสินใจ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเองมีฐานะเป็นสิ่งของผู้ชาย ไม่มีชื่อในสำมะโนครัว เป็นต้น) ชิน คิน เฮ ,2543: 66-70)

ปรัชญาการเมืองและทฤษฎีการเมืองของนักการเมืองและนักปกครองในลัทธิขงจื้อ

ปรัชญาทางการเมืองของขงจื้อ (ประสาร และสุรพันธ์, 2532: 94) คือ

1. บุคคลผู้จะเป็นนักการเมืองผู้นั้นจะต้องเป็นนักกรบ้าน ปกครองครอบครัวของตนให้สงบสุขได้ก่อน
2. บุคคลที่สามารถปกครองครอบครัวให้สงบสุขได้เขาจักต้องอบรมตนของตนให้ดีก่อน และการอบรมตนให้ดีนั้น เขาจักต้องตั้งจิตของเขาให้ชอบธรรมก่อน

3. บุคคลซึ่งจักวางจิตของตนให้ชอบธรรมได้ก็จำต้องมีความซื่อสัตย์มั่นคงในอุคมคติของตนเอง

4. ผู้มีความซื่อสัตย์มั่นคงต่ออุคมคติได้ ผู้นั้นก็ต้องเป็นคนมีสติปัญญาความรู้ในเหตุการณ์

5. บุคคลผู้สมบูรณ์ด้วยความชอบธรรมย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้มีตนอบรมแล้ว เมื่อตนของตนอบรมได้ดีแล้ว ก็ย่อมปกครองครอบครัว บ้านเมือง ประเทศชาติได้เมื่อทำความดียังไม่ได้ จะปกครองประเทศชาติให้ดีได้อย่างไร

ทฤษฎีการเมืองของขงจื้อนับว่าเป็นมรรควิธีแนะนำคนให้เป็นนักการเมืองที่ดี (ประสาร และสุรพันธ์, 2532: 96) เช่น

1. เข้าใจในเหตุผลในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างแจ่มชัด และเคยทำความดีในสถานการณ์ เช่นนั้นมาก่อน
2. ต้องเป็นผู้มีสติปัญญา เพราะเหตุเนื่องมาจากเข้าถึงเหตุผล
3. เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ต่ออุคมการณ์ อุคมคติดำเนินไปตามแนวทางที่ถูก
4. จิตของตนต้องตั้งอยู่ในความชอบธรรม
5. ต้องเป็นผู้ที่ได้รับการอบรมมาอย่างดีแล้ว
6. มีความสามารถที่จัดการให้ครอบครัวมีระเบียบเรียบร้อยได้
7. เป็นผู้ที่ปกครองบ้านเมืองได้อย่างร่วมเย็นเป็นสุข
8. เป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะสร้างสันติภาพให้แก่มนุษยโลกได้

เนื่องจากในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์บทบาทของข้าราชการของสตรีในละครที่มีการนำผู้หญิงเข้ามามีบทบาทของผู้นำร่วมด้วย อีกทั้งปัจจัยที่พบว่ามีส่วนกับการพัฒนาประเทศเกาหลีก็คือการพัฒนาการเมืองและเศรษฐกิจ โดยเริ่มที่พื้นฐานประชากรก่อนปัจจุบันเกาหลีใต้เองก็มีนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรก เนื่องจากละครโทรทัศน์เรื่องแดจังกึม (จอมนางแห่งวังหลวง) เป็นสินค้าทางวัฒนธรรมหรือถือเป็นทูตเผยแพร่วัฒนธรรมของชาติสู่สายตาชาวโลก ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้นโยบายนี้ประกอบการสรุปผลการวิเคราะห์ว่า ละครเรื่องนี้ได้นำเสนอข้าราชการและผู้นำหญิงเข้าไปต้นกลอนอำนาจทางการเมืองของชาย โดยสร้างให้มีคุณสมบัติของนักปกครองที่ดีที่ประเทศนี้ยึดถือมานานเหมือน หรือต่างจากเดิมหรือไม่ อย่างไร

2.5.6 แนวคิดเกี่ยวกับสถานภาพสตรีของเกาหลีใต้ยุคใหม่

2.5.6.1 กระบวนการก่อตัวของแนวคิดสตรีนิยมเกาหลีใต้

ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2

Cheris Kramarae และ Dale Spender ให้ข้อมูลที่น่าสนใจเกี่ยวกับการก่อตัวของแนวคิดสตรีนิยมเกาหลีว่า ความเคลื่อนไหวของสตรีเกาหลีในการเรียกร้องความเสมอภาคเริ่มตั้งแต่เกาหลีได้รับการปลดปล่อยจากญี่ปุ่นในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ประเทศเกาหลีถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ เกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ เกาหลีใต้นั้นอยู่ภายใต้การดูแลของสหรัฐอเมริกา ส่วนเกาหลีเหนืออยู่ภายใต้การปกครองของสหภาพโซเวียต

เกาหลีเหนืออยู่ภายใต้การสนับสนุนของสหภาพโซเวียต ระบอบคอมมิวนิสต์เกาหลีใต้ให้การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพของผู้หญิงแม้จะเป็นไปอย่างมีขีดจำกัดก็ตาม ส่วนในเกาหลีใต้ ขบวนการของผู้หญิงหลังสงครามที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพได้สืบทอดจารีตขบวนการเคลื่อนไหวสตรีแนวสังคมนิยมและมาร์กซิสต์ซึ่งได้สถาปนาขึ้นในช่วงระหว่างการยึดครองของญี่ปุ่น

ขบวนการเคลื่อนไหวของผู้หญิงเหล่านี้ ได้ให้ความมั่นใจว่าเสรีภาพของผู้หญิงจะบรรลุถึงได้โดยการปลดปล่อยทางชนชั้นและประชาชาติ คนงานผู้หญิง และชานาชาเกาหลีนับล้านๆ คนรวมตัวและเชื่อมโยงกันทางชนชั้น พร้อมทั้งร่วมกันต่อสู้ระดับชาติในช่วงปลายทศวรรษที่ 1940s (Seunghi Yi, 1994)

การปะทุขึ้นของสงครามเกาหลีภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (ค.ศ.1950-1953) ได้ไปทำลายจารีตที่แข็งแกร่งของแนวคิดลัทธิสตรีนิยมฝ่ายซ้ายในเกาหลีใต้ นักสตรีนิยมจำนวนมากต้องล้มตายในช่วงสงครามดังกล่าว และส่วนใหญ่ของนักสตรีนิยมฝ่ายซ้ายได้อพยพไปอยู่ที่เกาหลีเหนือ เกิดการเจริญเติบโตขึ้นบนลัทธิเผด็จการอำนาจเบ็ดเสร็จในแบบปีศาจปไตย ซึ่งได้เข้ามาควบคุมผู้หญิงทั้งหลาย และต่อต้านความเป็นอเมริกัน นอกจากนี้การรวมชาติยังคงเป็นอุปสรรคต่อบรรดานักสตรีนิยมเกาหลีเหนือ จากพัฒนาการการมีสิทธิมีเสียงของนักเคลื่อนไหวกลุ่มนี้ จวบจนกระทั่งถึงช่วงเริ่มต้นศตวรรษที่ 21

ช่วงสงครามเกาหลี

หลังสงครามเกาหลี กลุ่มผู้หญิงบางส่วนที่ยังอยู่ในขบวนการเรียกร้องสิทธิสตรีในเกาหลีใต้ ส่วนใหญ่เป็นชาวคริสเตียนพวกอนุรักษนิยม ที่ก่อตัวขึ้นจากบรรดานักสตรีนิยมแห่งชาติก่อนหน้านี้ ซึ่งในท้ายที่สุดได้ร่วมมือกับพวกจักรวรรดิญี่ปุ่นทั้งก่อนและระหว่างช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเป็นปีของการได้มาซึ่งอิสรภาพจากญี่ปุ่น คนเหล่านี้ได้ยืนหยัดอย่างชัดเจนและได้กลายเป็นพวก

ฝ่ายขวาที่ต่อต้านพวกคอมมิวนิสต์ในช่วงต้นทศวรรษที่ 1940 และสนับสนุนรัฐบาลที่เข้ากับฝ่ายอเมริกันก่อนสงครามเกาหลี

จนกระทั่งมาถึงช่วงกลางของทศวรรษที่ 1980s กลุ่มผู้หญิงอนุรักษ์นิยมเหล่านี้บางกลุ่มเป็นตัวแทนของการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในพรรคการเมือง และเป็นฐานเสียงทางการเมืองของผู้หญิงในเชิงปฏิบัติ แม้ว่าขอบเขตความสนใจของพวกเธอจะค่อนข้างเป็นไปอย่างคับแคบ และแม้ว่าพวกเธอจะเรียกร้องบทบาทความเป็นแม่บ้านและเรื่องของสิทธิผู้บริโภค แต่พวกเธอก็ให้การสนับสนุนระบอบทหาร ความเป็นชาย ไปพร้อมกันในช่วงสงครามเย็น ซึ่งได้ครอบงำจิตสำนึกเกาหลีใต้นับจากปี 1961-1992

นักสิทธิสตรีฝ่ายซ้ายช่วงทศวรรษ 1970

ในเกาหลีใต้ช่วงทศวรรษที่ 1970 ขบวนการที่ฝังอยู่ของบรรดานักสตรีนิยมฝ่ายซ้าย ตื่นตัวขึ้นผ่านขบวนการแรงงานสตรี มหัศจรรย์ทางเศรษฐกิจของเกาหลีใต้ช่วงทศวรรษที่ 1970 เป็นผลอันเนื่องมาจากค่าแรงงานที่ต่ำมาก ชั่วโมงทำงานที่ยาวนาน การรังควานทางเพศ ความเหนื่อยอ่อน และการข่มเหงแรงงานผู้หญิงในโรงงาน ด้วยสาเหตุดังกล่าวคอร์ปกับความต้องการชนะสภาพข้างต้น คนงานหญิงจำนวนมากจึงเข้าร่วมกับสหภาพแรงงานประชาธิปไตยใหม่ ต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเสมอภาคอย่างกล้าหาญ นักประท้วงที่กล้าหาญที่เป็นบรรดาคนงานหญิงเหล่านี้กระทำได้กลายเป็นประเด็นที่อ่อนไหวทางการเมืองระบอบทหารภายใต้การนำของประธานาธิบดีปาร์คจุงฮี ที่ควบคุมและเข้าจัดการขบวนการเคลื่อนไหวของบรรดาแรงงานเหล่านี้อย่างแข็งแกร่ง และได้อาศัยการรับเอาความเชื่อเรื่องความสำเร็จทางเศรษฐกิจของระบอบดังกล่าว ขึ้นมาเรียกร้องการกดขี่อย่างโหดเหี้ยมกับบรรดาคนงานหญิงในโรงงานอุตสาหกรรม

ในปี 1979 สหภาพแรงงาน Y.H., หนึ่งในบรรดาสหภาพแรงงานประชาธิปไตยผู้หญิงต่างพากันนั่งประท้วง (sit-down demonstration) ผลจากการสลายผู้ชุมนุมที่ประท้วงบริษัท Y.H. เป็นมูลเหตุแห่งการล่มสลายของระบอบปาร์คจุงฮี ระบอบทหารที่ต่อเนื่องนำโดยประธานาธิบดี ชุน ดุฮวัน ได้สลายกลุ่มผู้ชุมนุมโดยการยิงปืนเข้าใส่กลุ่มผู้ประท้วงที่สนับสนุนระบอบประชาธิปไตย อันเป็นเหตุการณ์ที่ปัจจุบันรู้จักกันในนาม “การฆาตกรรมหมู่ที่กวางจู” (The Kwangju Massacare) ในปี 1980

พลังของผู้หญิงและองค์กรประชาชนในการต่อต้านระบอบทหาร ก่อตัวขึ้นอย่างมีพลังด้วยระยะเวลาอันรวดเร็วเพื่อการได้มาซึ่งประชาธิปไตยและผลประโยชน์ทางชนชั้น นักสิทธิสตรีเกาหลีกลุ่มหนึ่งได้มีการฟื้นฟูทฤษฎีเฟมินิสต์ฝ่ายซ้ายและยุทธวิธีต่างๆ กรณีการเมืองในชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้สร้างความเปลี่ยนแปลงอันจะนำไปสู่นักสิทธิสตรีส่วนใหญ่ ในการได้มาซึ่งประชาธิปไตย และกิจกรรมทั้งหลายของขบวนการแรงงาน ด้วยเหตุนี้ในปี 1986 เมื่อนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่

ทำงานในโรงงานกล่าวหาว่าตำรวจคนหนึ่งได้กระทำทารุณกรรมทางเพศกับเธอทำให้บรรดานักสิทธิสตรีฝ่ายซ้ายแห่งชาติจำนวนมากลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อเธอเพราะข้อกล่าวหานี้เป็นส่วนหนึ่งของเงื่อนไขกว้างๆ ในการต่อต้านระบอบทหาร ในเวลาต่อมา จึงกลายเป็นเวทีหนึ่งของการระดมพลของนักสตรีนิยมอื่น ๆ ไม่ต่างจากการร่วมชุมนุมประท้วงประชาชนอย่างกว้างขวาง และความสามัคคีพลังอำนาจองค์กรของประชาชน (Kyung-Ai Kim, 1995) หลังจากนั้น บรรดาฝ่ายซ้ายซึ่งเป็นนักสตรีนิยมที่สนับสนุนแรงงานได้สร้างขบวนการแนวร่วมขึ้นชื่อว่า สมาคมแนวร่วมของผู้หญิงเกาหลีกับองค์กรต่างๆ ทั่วประเทศของขบวนการเคลื่อนไหวของสตรีหัวก้าวหน้า

การเน้นเรื่องบทบาทของผู้หญิงในสถานการณ์ที่ประเทศถูกแบ่งแยก ตัวแทนนักสตรีนิยมบางคนได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในขบวนการเกี่ยวกับการรวมเป็นหนึ่งเดียว ระหว่างเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ พวกเขาถูกนำเข้าไปพัวพันกับประเด็นปัญหาโสเภณี ที่เกิดขึ้นมาจากฐานทัพอเมริกันในเกาหลีใต้ด้วย (Kathy Moon, 1997) ขบวนการนิยมจารีตสตรีนิยมแห่งชาตินี้ เพิ่งฟูขึ้นมาพร้อมกับขบวนการช่วยเหลือผู้หญิงในทศวรรษที่ 1990 ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 กองทัพญี่ปุ่นได้บีบบังคับผู้หญิงกว่า 1 แสนคนให้เป็นหญิงบำเรอให้กับกองทัพตนในเอเชีย ส่วนใหญ่ของผู้หญิงเหล่านี้เป็นชาวเกาหลีที่อยู่ภายใต้อาณานิคม ปฏิบัติการดังกล่าวได้รับการเรียกขานว่าทาสบำเรอทางเพศ (sexual slavery) ผู้หญิงเหล่านี้กระตุ้นความสนใจในเกาหลีใต้ ปลูกเร้าความโกรธแค้นคนในชาติที่มีต่อจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นและภายนอกเกาหลีใต้ กลุ่มผู้หญิงเหล่านี้ได้ไปกระตุ้นความโกรธเคืองเกี่ยวกับอาชญากรรมสงครามที่กระทำต่อผู้หญิง

การปฏิรูปทางกฎหมายและการปฏิวัติทางเลือก

ถอยห่างจากประเด็นเรื่องชนชั้นและขบวนการเคลื่อนไหวของนักสตรีนิยมแห่งชาติ ยังมีนักสตรีนิยมอื่น ๆ ตามมาในช่วงทศวรรษที่ 1980 ในเกาหลีใต้ ที่มุ่งไปที่ขบวนการปฏิรูปกฎหมาย ประกอบด้วยบรรดานักการเมืองและนักกฎหมายหญิงจำนวนหนึ่ง กลุ่มดังกล่าวได้มุ่งเน้นลงไปที่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายครอบครัวเป็นอันดับแรก อีกทั้งเรื่องของวัฒนธรรมทางเลือก สมาชิกของกลุ่มเป็นตัวแทนปัญญาชนชนชั้นกลางที่ค่อนข้างมีอิทธิพลซึ่งได้ไฟกัสนลงไปที่ทางเลือกต่างๆ สู่รากลึกของชาวเกาหลี ประเด็นเกี่ยวกับเผด็จการอำนาจนิยมถูกทำให้เป็นเนื้อเดียวกันในวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ (Cho, 1996) ในช่วงทศวรรษ 1980 แนวทางเหล่านี้มักจะไม่ได้เป็นที่ยอมรับในฐานะที่ว่าจะต้องเป็นเรื่องที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือความชอบธรรมของลัทธิเฟมินิสต์

ในทศวรรษที่ 1990 ภายหลังจากการล่มสลายของประเทศสังคมนิยมจำนวนมากและระบอบทหารในเกาหลีใต้ ความเอาใจใส่ของนักสตรีนิยมและเสียงต่างๆ ของพวกเขา ก่อนข้างจะเป็นไปอย่างหลากหลาย อุดมการณ์หลายหลากได้สะท้อนถึงความกว้างขวางและความแปรปรวนไปในทิศทางที่แตกต่าง อาทิเช่น ประเด็นเกี่ยวกับสันติภาพและความเป็นหนึ่งเดียว ความรุนแรงทาง

เพศ การเมืองเรื่องเพศ ค่าแรงที่ไม่เท่าเทียมกันทางเพศ การกีดกันเกี่ยวกับการจ้างงาน และการเป็นตัวแทนทางการเมืองที่มีปริมาณต่ำมาก ในลักษณะเดียวกับการต่อต้านการฝังตัวมาอย่างยาวนานของวัฒนธรรมขงจื๊อที่เน้นในเรื่องปิตาธิปไตย (สมเกียรติ, 2007)

การสร้างสังคมใหม่ของเกาหลีใต้

นโยบาย “การสร้างสังคมใหม่ของเกาหลีใต้” เอกสารทางการเกาหลีกล่าวว่า การสร้างเกาหลีใหม่หมายถึง ภารกิจที่จะต้องกระทำ 3 ประการคือ การขจัดความไม่ยุติธรรมทางสังคม และคอร์รัปชัน การฟื้นฟูเศรษฐกิจของชาติ และการสร้างวินัยข้าราชการ และระเบียบสาธารณะ

ในปี ค.ศ. 1993 เมื่อนายคิม ยังแจม เข้ารับตำแหน่งเป็นประมุข ประเทศเกาหลีเต็มไปด้วยโรคที่เรียกกันว่า “โรคเกาหลี” ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. การสูญเสียความขยันหมั่นเพียรของชาวเกาหลี
2. ค่านิยมค่อย ๆ เสื่อมหายไป เพราะความยุติธรรม คอร์รัปชัน ความเกียจคร้าน ไร้เหตุผล เนื้อหา การทะเลาะเบาะแว้ง และการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว

3. ความเชื่อมั่นในตัวเองหายไปและกลับไปยอมรับความแพ้

ประธานาธิบดี คิม ยังแจม เห็นว่าความพยายามที่จะปฏิรูปเหล่านี้มีความจำเป็นต่อการรักษาโรคเกาหลีมาก ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของประเทศชาติ ความพยายามที่จะปฏิรูป ได้แก่ การให้ความสำคัญกับชาติ และการยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของประเทศ ซึ่งจะเป็นการสร้างสำนึกแก่ประชาชนให้นึกถึงเป้าหมายของชาติในท้ายที่สุด และทำให้ประเทศก้าวหน้าอยู่ในระดับเดียวกับชาติอื่น ๆ ที่ก้าวล้ำนำสมัยโดยได้กล่าวไว้ในสุนทรพจน์เมื่อเข้ารับตำแหน่งใหม่ว่าเกาหลียุคใหม่จะต้องมีลักษณะเช่นนี้ คือ

1. สังคมประชาธิปไตยที่เติบโตเต็มที่และมีเสรีภาพกว่าเดิม
2. ประชาคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานและอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างสอดคล้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี และศักดิ์ศรีบุคคลได้รับการเชิดชู
3. รัฐที่มีความยุติธรรมทั่วถึงเสมือนแม่น้ำไหลไปทั่วแผ่นดิน หรือกล่าวได้ว่าเป็นสังคมที่ยุติธรรมซึ่งบุคคลที่ซื่อสัตย์และขยันสามารถมีชีวิตที่ดีได้
4. ประเทศใหม่ที่ยอมรับนับถือศักดิ์ศรีของมนุษย์และเทิดทูนวัฒนธรรม
5. ดินแดนที่มีเอกภาพที่ประชาชนซึ่งถูกแบ่งแยกอยู่จะอยู่ร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวอย่างสันติ
6. จะเป็นศูนย์กลางอันโดดเด่นและน่าภาคภูมิใจของโลกที่เจริญก้าวหน้า มีส่วนร่วมอย่างมหาศาลต่อสันติภาพและความก้าวหน้าของโลก

จุดมุ่งหมายคือ รัฐที่มีมือสะอาด เศรษฐกิจดี สังคมดี และการรวมชาติอย่างสันติ การสร้างเกาหลีใหม่ หมายถึง การสร้างประเทศประชาธิปไตยให้เติบโตเต็มที่และเป็นเอกภาพ หน้าที่นี้ต้องอาศัย “กระบวนการปฏิรูประดับชาติ” เพื่อสร้างสังคมใหม่โดยการรักษาโรคที่ระบาดทั่วสังคม สิ่งจำเป็นเร่งด่วนต่อการสร้างเกาหลีใหม่คือ เปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและการปฏิรูปเพื่อ “ยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนทุกคน” ที่ได้เสียสละในการต่อสู้เรียกร้องเพื่อความก้าวหน้าในช่วงเวลากว่า 30 ปีที่ผ่านมา

สรุปคือ แนวคิดการสร้างสังคมเกาหลีใหม่ ต้องการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่มีเสรีภาพ ต้องการให้ประชาชน “ทุกคน” มีส่วนร่วมทำงานและอยู่ด้วยกันอย่าง “สอดคล้อง” มีคุณภาพชีวิตที่ดี และ “ศักดิ์ศรีของบุคคลได้รับการเชิดชู” เป็นสังคมซื่อสัตย์ และยืนยันจนมีชีวิตที่ดีได้ เป็นเอกภาพ และเป็นศูนย์ที่สร้างความภาคภูมิใจของโลกที่เจริญมีส่วนต่อสันติภาพและความก้าวหน้าของโลก

2.5.6 การเปลี่ยนแปลงในชีวิตและฐานะของสตรีเกาหลีใต้

ปัจจุบันรัฐบาลเกาหลีใต้มีความพยายามที่จะปรับปรุงสิทธิสตรีในแง่ต่าง ๆ มากขึ้น และให้มีการตระหนักถึงความเท่าเทียมกันระหว่างเพศโดยรัฐบาล ได้ตั้งหน่วยงานรับร้องทุกข์เกี่ยวกับการกีดกันในด้านการว่าจ้างแรงงาน อีกทั้งเพิ่มจำนวนสตรีเข้าศึกษาในโรงเรียนนายทหารบกและมหาวิทยาลัยการตำรวจแห่งชาติ จากการเปลี่ยนแปลงบทบาทสตรีเกาหลีใต้ดีขึ้นเรื่อย ๆ ดังกล่าวทางองค์การสหประชาชาติได้คัดเลือกให้เกาหลีใต้ เป็นชาติที่มีการปรับปรุงสถานภาพสตรีให้สูงขึ้นมากที่สุดประเทศหนึ่งในเอเชีย (ไทยโพสต์, 25 สิงหาคม 2544)

ดำรงค์ ฐานติ (2002) อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาและหัวหน้าศูนย์เกาหลีสตรีศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงได้ศึกษา และสำรวจถึงสถานภาพของผู้หญิงเกาหลีรวมถึงสังคมและวัฒนธรรมของระบบชายหญิงที่เปลี่ยนจากเดิมในปัจจุบันพบว่า เมื่อเกาหลีใต้ประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่หนึ่งในปี ค.ศ .1962 ประชากรต่างพากันเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และจริงจังโดยมุ่งหวังให้ประเทศชาติกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมได้สำเร็จ จากนั้นสังคมเกาหลีมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทุก ๆ ด้านในช่วงระหว่างทศวรรษที่ 1960-1990 ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจสังคมวัฒนธรรม การศึกษา การเคลื่อนไหวทางสังคมวัฒนธรรม กฎหมายและการเมือง รวมทั้งความเป็นอยู่ในครอบครัวและความสัมพันธ์ระหว่างชายและหญิง ในขณะเดียวกันก็เกิดข้อขัดแย้งขึ้นในสังคมที่เกี่ยวกับสตรี อันเป็นผลมาจากปัจจัยหลักคือ สภาพที่เปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดความตระหนักในชีวิต และสังคมในหมู่ผู้หญิง และทัศนคติของสังคมที่ยังคงยึดมั่นในความไม่เท่าเทียมกันและการแบ่งงานกันระหว่างเพศ โดยผู้หญิงยังถูกกีดกันไม่ให้เข้าร่วมกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ทางสังคมยังได้รับความรังเกียจถึงความ ไม่เท่าเทียมในสถานที่ทำงาน ครอบครัว และ

ความสัมพันธ์กับผู้ชาย อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ในยุคใหม่ "ได้เอื้ออำนวยให้ผู้หญิงเกาหลีหันกลับมามองคุณค่าของตนในสังคม และต่างเห็นพ้องต้องกันว่า สิทธิและเสรีภาพควรจะเปิดกว้างขึ้นในสังคมปัจจุบัน ดังนั้น การลุกขึ้นมาเรียกร้องต่อสังคมจึงเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความรู้สึกที่แท้จริงและภาพลักษณ์ของผู้หญิงสมัยใหม่ของเกาหลี

ดำรงค์ ฐานดี (2002) ได้ยกประเด็นจากข้อเขียนของนักต่อสู้สิทธิสตรีเกาหลี โดยเฉพาะจากบทความของของศาสตราจารย์ซิม ยังฮี ภาควิชาสังคมวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮานยาง ซึ่งตีพิมพ์เมื่อต้นปี ค.ศ. 2000 อาจารย์ซิมเป็นหนึ่งในนักวิชาการที่ศึกษาค้นคว้าเรื่องผู้หญิงเกาหลีมานานและมีผลงานมากมายพบว่า ในปี ค.ศ. 1960 ได้มีการเข้าไปมีส่วนร่วมของผู้หญิงในกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมในกระบวนการกลายเป็นสังคมอุตสาหกรรม เกิดการจ้างงานทั้งชายและหญิงขยายตัวอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจ้างงานในกลุ่มผู้หญิงและเมื่อเปรียบเทียบลักษณะอาชีพที่ผู้หญิงเกาหลีได้ทำอยู่จะเห็นว่า อัตราที่ทำงานในระดับผู้จัดการ/ข้าราชการระดับสูงมีจำนวนต่ำมากเมื่อเทียบกับกรณีประเทศอื่น ๆ เช่น ญี่ปุ่น สหรัฐฯ สวีเดน และนอร์เวย์ แต่มีอัตราส่วนที่ทำงานในภาคบริการ ขายของ เกษตร/ป่าไม้/ประมง คนงาน/งานไร้ฝีมือสูงกว่า ในภาคอุตสาหกรรมผู้หญิงส่วนใหญ่ทำงานบริการ ขายส่ง และขายสินค้าอุปโภคบริโภค ในขณะที่ทำงานด้านการผลิตน้อยแต่จะทำงานในอุตสาหกรรมขนาดเล็ก และขนาดกลางหากจำแนกตามขนาดอุตสาหกรรม ปี ค.ศ. 1997 ส่วนใหญ่พบว่าแรงงานหญิงจะได้ทำงานอยู่ในอุตสาหกรรมขนาดเล็กมาก และระดับกลางเพียงเล็กน้อยไม่มีโอกาสได้ทำงานในโรงงานขนาดใหญ่ดังสถิติพบว่ามีผู้หญิงร้อยละ 9.7 เท่านั้นที่ทำงานในบริษัทที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 1000 คนขึ้นไป 30 ปีที่ผ่านมา ผู้หญิงได้รับค่าจ้างต่ำกว่าชายถึงร้อยละ 62 แม้ว่าผู้หญิงจะได้รับค่าจ้างสูงขึ้นเรื่อยมา แต่ค่าจ้างก็ยังต่ำกว่าผู้ชายร้อยละ 46.7 ในปัจจุบัน ส่วนหนึ่งเป็นเพราะทำงานน้อยชั่วโมงกว่าและไม่สามารถก้าวขึ้นสู่ตำแหน่งสูง ๆ ได้ ทำให้มีรายได้ต่ำกว่าตลอดไป (ยกเว้นผู้ที่ทำงานราชการและเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ที่มีค่าจ้างแรงงานเท่ากัน) อนึ่ง เมื่อเทียบข้อมูลด้านตำแหน่งหน้าที่ในปี ค.ศ. 1997 อัตราส่วนผู้ชายที่ดำรงตำแหน่งระดับหัวหน้างานหรือผู้จัดการ (division chiefs) ร้อยละ 14.3 ส่วนผู้หญิงอยู่ในตำแหน่งนี้หรือสูงกว่า มีเพียงร้อยละ 1.6 เท่านั้น ส่วนระดับการศึกษาของผู้หญิงที่ทำงานบริษัทต่าง ๆ แรงงานและพนักงานส่วนใหญ่จะจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ซึ่งมีมากกว่าแรงงานและพนักงานชาย ในทางตรงข้ามพนักงานหญิงที่จบปริญญาตรีขึ้นไปมีน้อยกว่าพนักงานที่เป็นชายจำนวนมาก “ระดับการศึกษา” เป็นดัชนีที่ชี้ให้เห็นความยากลำบากที่ผู้หญิงจะเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน อนึ่ง ในปี ค.ศ. 1996 ร้อยละ 50 ของบริษัทขนาดใหญ่ มีพนักงานที่เป็นชายจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาถึงร้อยละ 87.9 ส่วนพนักงานหญิงเพียงร้อยละ 12.1 ที่จบระดับเดียวกัน และหากจะพิจารณาให้ละเอียดแล้ว ร้อยละ 90 ของบัณฑิตชายเข้าทำงานในบริษัทที่มียอดขายสูงสุด 100 บริษัทแรกของประเทศ

ทำให้เสียเวลาที่ผู้หญิงจะศึกษาหาความรู้ในมหาวิทยาลัยเพราะจะไม่สามารถทำงานในงานที่มีความมั่นคงก้าวหน้า นอกจากนี้หากเทียบอัตราการเข้าสู่กิจกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างบัณฑิตชายและหญิง จะมีช่องว่างห่างถึงสี่เท่าหรือเป็นช่องว่างที่ห่าง มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในกลุ่ม OECD ที่เกาหลีเป็นสมาชิกอยู่

สถานภาพและบทบาทของผู้หญิงเกาหลีในปี 2000 ก้าวหน้าไปมากจากการที่กลุ่มสตรีได้ดำเนินการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีมานานกว่า 20 ปี สังคมเกาหลีได้หันมายอมรับสถานภาพของผู้หญิงมากขึ้น ความเปลี่ยนแปลงได้ปรากฏขึ้นอย่างเห็นได้ชัดไม่ว่าจะออกและการแก้ไขกฎหมาย ค่านิยมที่มีต่อสถานภาพของสตรี ความเท่าเทียมกันในด้านการทำงานและค่าจ้างแรงงาน ฯลฯ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าปรากฏการณ์ใหม่ ๆ จะเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจเทียบเท่ากับความต้องการที่กลุ่มสตรีปรารถนา สมาชิกของกลุ่มบางคนยังคงย้ำว่า สิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันยังคงไม่แตกต่างจากอดีต ทั้งนี้เพราะอุดมการณ์ของลัทธิขงจื้อที่สังคมยึดถือยังคงมีอยู่อย่างเหนียวแน่น ทำให้การยกย่องผู้ชายเป็นใหญ่ การเน้นการแข่งขันกันท่าระหว่างชายหญิง และความไม่เท่าเทียมกันภายในครอบครัวจึงคงมีอยู่ต่อไป แม้ว่าข้ออ้างของกลุ่มสตรีจะเป็นเช่นไรก็ตาม สิ่งที่เกิดขึ้นจริงในปี 2000 มีดังนี้ ใน “คณะแพทยศาสตร์” มหาวิทยาลัยโซลแห่งชาติ รับนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งที่เป็นหญิงร้อยละ 49.7 หรือ 86 คนจากจำนวนที่รับทั้งสิ้น 173 คน หากจะเทียบกับจำนวนนักศึกษาหญิงที่รับเพียงร้อยละ 28.6 ในปี 1999 ซึ่งถือว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของคณะนี้ เคยรับนักศึกษาส่วนใหญ่ที่เป็นชายนับตั้งแต่เริ่มก่อตั้งคณะมา นอกจากนี้ กรณีการเพิ่มจำนวนนักศึกษาหญิงเข้าคณะแพทยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็เป็นเช่นเดียวกันที่รับมากกว่าร้อยละ 40 ของนักศึกษาทั้งหมดที่รับเข้าในปีการศึกษา 2000 โรงเรียนนายทหารบก (Korea Military Academy) และโรงเรียนนายเรือ (Korea Naval Academy) ซึ่งเคยรับแต่นักเรียนชายเข้าเรียน ได้เปิดรับนักเรียนหญิงครั้งแรกในปี 1998 และ 199 โดยในปี 2000 มียอดนักเรียนหญิงสมัครเข้าโรงเรียนทั้งสองแห่งนี้เป็นจำนวนมากกว่าผู้สมัครที่เป็นชาย นอกจากนี้ อัตราส่วนของผู้หญิงในสถาบันฝึกอาชีพทางด้านกฎหมายก็มีสถิติที่น่าสนใจดังนี้ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นบัณฑิตสตรีทางกฎหมายมีร้อยละ 8.3 ในปี 1998 เป็นร้อยละ 13.3 ในปี 1999 และเป็น 16.6 ในปี 2000 อีกทั้งผู้ที่สอบเนติบัณฑิตได้คะแนนสูงที่สุดในปี ค.ศ. 2000 ได้แก่ผู้หญิงชื่อ นางสาวยุน แจนัม ทำให้เป็นการเพิ่มความกระตือรือร้นของผู้หญิงคนอื่น ๆ ที่ต้องการจะเพิ่มพูนสถานภาพของตนเองมากขึ้น ผู้หญิงเกาหลีได้เพิ่มจำนวนในที่ทำงานในแต่ละแห่งมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น งานในศูนย์ควบคุมทางอากาศ งานในศูนย์เทคโนโลยีเกาหลี หรือที่เรียกว่า Teharan Valley และมีนักธุรกิจสตรีจำนวนเพิ่มมากขึ้น รวมทั้ง เป็นผู้ทำหน้าที่ในการคุ้มภัย (bodyguards) และเป็นคนขับรถแท็กซี่อีกด้วยจากผลสำรวจทางสถิติและงานวิจัยพบว่า ผู้หญิงยุคใหม่ของเกาหลีได้มีการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพของสตรีมาแล้วกว่า 20 ปีจนถึงปัจจุบัน

ประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด จากสถิติการเปิดรับนักศึกษาหญิงในคณะแพทยศาสตร์ถึง 49.7 หรือ 86 คนจากจำนวนที่รับทั้งสิ้น 173 คนซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้ไม่เคยมีมาก่อนในเกาหลีใต้ สตรีเกาหลีใต้ต้องการพัฒนาตัวเองเรื่องการศึกษา และการมีบทบาทที่ยืดหยุ่นระหว่างชายหญิงมากขึ้นกว่าก่อนมาก

สรุปคือ ประเทศเกาหลีใต้ต้องการพัฒนาประเทศชาติให้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ประสบความสำเร็จ จึงได้เร่งพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีด้วยการเริ่มที่ให้โอกาสทางการศึกษาสตรีมากขึ้นทั้งในสาขาเดิมที่เป็นของผู้หญิงและในสาขาที่เป็นของผู้ชาย เริ่มสนับสนุนให้ยืดหยุ่นบทบาทชายและหญิงมากขึ้นในการทำงานนอกบ้าน เพื่อคลายความเหนียวแน่นของค่านิยมลัทธิขงจื้อที่กำหนดความสูงต่ำชายหญิงการไม่ยอมรับสตรีเพศในแวดวงการทำงานในสังคม และความสัมพันธ์และฐานะที่ด้อยต่ำในครอบครัวให้ลดน้อยลง และให้ผู้หญิงได้มีศักยภาพเท่าชายเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยพัฒนาประเทศร่วมกัน ทั้งนี้จะเป็นว่าเกาหลีใต้ประสบความสำเร็จ ผู้หญิงหลายคนได้พิสูจน์ตัวเองให้สังคมเห็นว่าต่างก็มีศักยภาพในตัวเองไม่แพ้ชายเช่น นางสาวยุน แจนม ได้คะแนนสูงสุดในการสอบเนติสูงสุดที่สุดในปี ค.ศ. 2000 ต่อมาในปี ค.ศ. 2002 เกาหลีใต้มีนายกรัฐมนตรีคนแรกในประวัติศาสตร์คือ นางจาง ชาง วัย 62 ปี โรงเรียนทหารบกและโรงเรียนนายเรือ คณะแพทยศาสตร์รับนักศึกษาหญิงมากกว่าครึ่ง งานที่เคยเป็นของชายก็มีผู้หญิงทำมากขึ้น เช่น บอร์ดี้การ์ดรักษาความปลอดภัย ทหาร คนขับรถแท็กซี่ นักธุรกิจ ทำงานในศูนย์ควบคุมทางอากาศในงานเทคโนโลยีดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าเกาหลีใต้มีความพยายามที่จะพัฒนาผู้หญิงในประเทศเพื่อให้มีส่วนร่วมกับการพัฒนาเศรษฐกิจอีกทั้งการจ้างงานในประเทศและค่าจ้างแรงงานยังเอาเปรียบสตรีเป็นอย่างมาก โดยเริ่มที่มีการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้หญิงเพื่อสร้างโอกาสความก้าวหน้าในชีวิตปลุกกระตุ้นความกระตือรือร้นในสตรีให้เกิดขึ้น เพิ่มโอกาสและทางเลือกในการเข้าทำงานในลักษณะที่ยืดหยุ่นเรื่องงานนอกบ้านและยืดหยุ่นในบทบาทของชายและหญิง เพื่อปรับเปลี่ยนค่านิยมเรื่องระบบสูงต่ำชายและหญิงเสียใหม่ไม่ให้เหนียวแน่นมากเกินไป แม้ลัทธินี้จะฝังแน่นอยู่ในความคิดของคนเกาหลีใต้มานานมากแล้วก็ตาม

2.5.7 การพัฒนาคุณภาพชีวิต และองค์กรช่วยเหลือสตรีเกาหลีใต้

ที่ผ่านมาเกาหลีใต้สร้างมหัศจรรย์ในการกอบกู้เศรษฐกิจที่พังลงอย่างที่ไม่น่าจะสามารถฟื้นวิกฤตการณ์นั้นขึ้นมาได้ เนื่องจากการเงินปลายปี ค.ศ. 1997 ด้วยการส่งคืนเงินกู้งวดสุดท้าย ให้แก่องค์การการเงินระหว่างประเทศเมื่อเดือนกันยายนที่ผ่านมาทำให้เกาหลีหลุดพ้นจากการพันธนาการของ IMF และขีดออกอย่างงามสง่าสมศักดิ์ศรีการเป็นสมาชิกของ OECD หรือกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมก้าวหน้าได้อีกครั้ง นอกจากนี้ด้วยความพยายามในการใช้วิกฤติให้เป็นโอกาส และการ

ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจผลักดันให้เศรษฐกิจก้าวหน้าต่อไปท่ามกลางปัญหาหอรุมเร้า ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ จนมีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศมากเป็นอันดับ 5 ของเอเชียในปี 2001 ทั้งนี้ เนื่องจากการนำของประธานาธิบดี คิม เด จุง ตั้งแต่ความสำเร็จทางเศรษฐกิจในครั้งนั้นเกาหลีได้มุ่งพัฒนาประเทศชาติอย่างต่อเนื่องรวมถึงเรื่องสิทธิเสรีภาพที่เท่าเทียมของคนในชาติ จะเห็นได้จากมีการเคลื่อนไหวการเรียกร้องสิทธิสตรีที่ก่อให้เกิดการเขียนกฎหมายใหม่ และแก้ไขกฎหมายหลายฉบับ “ผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพทางการเมืองและกำหนดนโยบายเช่นเดียวกับผู้ชาย” ที่สำคัญมี “การรณรงค์ให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคน” เพื่อให้บทบาทสตรีมีความเสมอภาคเท่าเทียมกับผู้ชายและสร้างคุณประโยชน์ให้แก่ชาติบ้านเมืองมากยิ่งขึ้น รัฐบาลได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายหลายฉบับเพื่อปรับปรุงสถานภาพสตรี เช่น กฎหมายห้ามการกีดกันทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเพิ่มจำนวนการแต่งตั้งสตรีให้ดำรงตำแหน่งข้าราชการระดับสูง เช่นการแต่งตั้งสตรีในคณะรัฐมนตรีเป็นเลขานุการประจำทำเนียบประธานาธิบดีทั้งหมด 6 คน และเป็นหัวหน้าสถานีตำรวจในขณะเดียวกันรัฐสภาได้ผ่านกฎหมายกำหนดให้สัดส่วนจำนวน ส.ส. ที่เป็นผู้หญิงร้อยละ 30 และให้มีสัดส่วนของสตรีในคณะกรรมการต่าง ๆ ของรัฐบาลร้อยละ 30 อีกทั้งยังมีโครงการที่จะยกระดับคณะกรรมการประธานาธิบดี เกี่ยวกับสตรีที่เป็นกระทรวงกิจการสตรีอีกด้วย (ไทยโพสต์, 25 สิงหาคม 2544) จึงไม่แปลกที่เกาหลีได้จะมีองค์กรที่จัดตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีให้ดีขึ้น ดังต่อไปนี้ คือ

สมาคมสตรีเกาหลี: Korea Women’s Association United (KWAU) เป็นองค์กรที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อรวมพลังขององค์กรสตรีเกาหลีทั้งหมดที่ทำงานเพื่อสิทธิสตรีและประชาธิปไตย โดยมีองค์การสมาชิกที่สังกัดอยู่ 31 องค์กรที่เป็นตัวแทนของขบวนการสตรีเกาหลี ทั้งนี้ KWAU เพียรพยายามที่จะสร้างสรรค์สังคมเกาหลีให้มีความเสมอภาคปลอดจากการเลือกปฏิบัติอย่างเป็นระบบ และเพื่อให้ประเทศเป็นประชาธิปไตย ที่มีหลักประกันให้แก่สิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ยังพยายามที่จะผลักดันขับเคลื่อนให้มีการรวมเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ให้เป็นประเทศเดียว

ศูนย์เครือข่ายสารสนเทศของสตรีในเอเชียแปซิฟิก: Asian Pacific Women’s Information Network Center (APWINC) ได้รับการสถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. 2539 โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสตรี และเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องและการสื่อสารที่สอดคล้องกับสตรีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งรวมทั้งเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้

สายด่วนสตรีเกาหลี: Korean Women’s Hotline จัดตั้งขึ้นเพื่อสร้างสรรค์สังคมประชาธิปไตยซึ่งสตรีทุกคนปลอดจากการใช้ความรุนแรงและการเลือกปฏิบัติ พร้อมกับสามารถเป็นผู้มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างแข็งขันจริงจัง เป็นองค์กรที่มุ่งพิทักษ์สิทธิสตรีและคุ้มครองสวัสดิ์ ดิ

ภาพของสตรีพร้อมกับสร้างสรรค์มิติของความเท่าเทียมระหว่างหญิงชายภายในบ้านหรือภายในครอบครัวในที่ทำงานและในสังคมโดยรวม

เครือข่ายของสตรีทำงาน: Working Women's Network ส่งเสริมให้ผู้หญิงได้ออกมาทำงาน นอกเหนือจากงานในบ้านภายใต้ค่านิยมแบบเดิมเพื่อให้เกาหลีได้พัฒนาได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

สหภาพแรงงานสตรีเกาหลี: Korean Women's Trade Union (KWTU) และสหพันธ์แรงงานเกาหลี: Korean Confederation of trade Union (KCTU) มุ่งเน้นเรื่องการจ้างงานและการดำรงชีพของผู้ใช้แรงงานให้มีเสถียรภาพการปฏิรูปทางการเมือง และคุ้มครองสิทธิแรงงานขึ้นพื้นฐานนอกจากนั้นยังทำการรณรงค์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นกว่าที่ผ่านมา เพื่อให้ปฏิบัติต่อผู้ใช้แรงงานโดยเสมอภาคเท่าเทียมกันไม่ว่าเป็นคณงานหญิงหรือชายก็ตาม รวมทั้งการยึดหลักการที่ว่า คณงานไม่ว่าชายหรือหญิงหากทำงานในหน้าที่เดียวกันต้องได้รับการจ้างค่าแรงเท่ากัน ซึ่งจะเป็นประเด็นปัญหาข้อเรียกร้องที่สำคัญสำหรับคณงานพลัดถิ่นด้วย

เครือข่ายเชื่อมโยงสตรี: Women Link เป็นองค์กรที่มีจุดประสงค์มุ่งบรรลุมิติของความเท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย และการสร้างเสริมพลังสตรีทั้งในระดับชุมชนและในสถานประกอบการหรือที่ทำงานเป็นหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2530 ซึ่งเป็นปีแห่งการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงจุดยืนทางอุดมการณ์อย่างเด่นชัดของขบวนการประชาชน เพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยในขอบข่ายที่กว้างขวาง โดยที่ Women Link เป็นองค์กรที่จัดตั้งและเคลื่อนไหวในระดับรากหญ้า ซึ่งคณงานสตรีและบรรดาแม่บ้านทั้งหลายทำงานร่วมกันอย่างแนบแน่น โดยเข้ามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างแข็งขัน นอกจากนั้นเกาหลีได้ยังมี **สภาเกาหลีเพื่อสตรีที่ถูกญี่ปุ่นเกณฑ์ไปเป็นทาสกามารมณ:** The Korean Council for the Women Drafted for Military Sexual Slavery by Japan และ **สมาคมสมาชิกรัฐสภาที่ศึกษาประเด็นปัญหาหญิงบำเรอทหารญี่ปุ่นยามสงคราม:** Association of National Assembly Members Studying the Comfort Women's Issues ช่วยเหลือผู้หญิงที่ถูกญี่ปุ่นข่มเหงและนำไปเป็นภรรยาบำเรอในยามสงคราม

เมื่อพิจารณาเป้าหมายขององค์กรและสภาเพื่อพัฒนาสตรีเหล่านี้ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า เกาหลีได้เน้นการรวมตัวเพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีและประชาธิปไตย รวมถึงพบว่ามี การส่งเสริมการทำงานนอกบ้านและแก้ปัญหาการถูกกดขี่ทางเพศต่อสตรี มีการคุ้มครองสิทธิแรงงานและรณรงค์ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากรากเหง้าตั้งแต่แม่บ้านและแรงงานสตรีให้รวมตัวกันเคลื่อนไหวเรียกร้องความเป็นธรรมให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ศึกษา และบทบาทของผู้หญิงให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น แนวคิดสตรีนิยมยุคใหม่ของเกาหลีได้สรุปแล้วก็คือ ความต้องการเปลี่ยนแปลงอย่างถอนรากถอนโคน และให้ผู้หญิงรวมตัวกันมีบทบาทต่อการสร้างชาติร่วมกับชายอย่างเท่าเทียมกันนั่นเอง